

YOL İŞ GREVİ VE TUNÇ -DEMİREL ANLAŞMASI

Türk-İş'e bağlı Yol-İş Federasyonu'nun Konya'da karayolların 3. bölge müdürlüğünde 12 Ağustos'ta başlattığı grev uygulaması devam ederken, bu grevden çeşitli biçimlerde yararlanmak isteyen MC ortakları ile bir kısım Türk-İş yetkilileri arasındaki gizli pazarlıklar da başanlı bir şekilde sürdürülüyor.

Yol-İş Federasyonunun 3.000 işçi adına başlattığı grev uygulamasının nedeni, karayolların işyerlerinde çalışan işçilerin, MSP'lilerin kurduğunu olduğu Öz-Yol-İş adlı sendikaya üye olmaya zorlanmaları ve sözleşme yapma yetkisinin, oluşturulan bu parti sendikasına verilerek istenmesinden kaynaklanıyor ve "hak grevi" gerekçesiyle yürütülüyor. Yol-İş Genel Başkanı da grev nedenini şöyle açıklıyor. "Grevin yol açan olayların temelinde Bölge Müdürü Haluk Umar'ın, teşkilatı MSP'nin bir yan kuruluşuna haline getirme çabaları yatmaktadır. Bu çabalar bir yandan toplu sözleşmeyi ve iş kanunlarını ihlal ederken öte yandan 3. Bölge Müdürlüğünü çalışamaz hale getirmiştir."

MSP HAREKATI

MSP'nin çalışma dünyasına ve işçi kesimine egemen olma çabaları MC hükümetinin oluşmasından hemen sonra başlamıştı. Mayıs 1975'te çalışma hayatını denetlemekle görevli 101 iş müfettişinin görev alanları değiştirilmiş, çeşitli yerlere sürülmüşlerdi. Birkaç ay önce de Çalışma Bakanlığı iş müfettişliği yardımcılığı sınav yönetmeliğinde politik amaçlı değişiklikler yapılmış, "snavlara katılmada meslekle ilgili formasyonu almış olma değil, herhangi bir yüksek okulu bitirme" koşulu getirilerek müfettişlik kadroları ilahiyat fakültesi mezunları ve komandolarla doldurulmuştu.

Son olarak da MSP'ye bağlı sendikalar kurduurma girişimlerine başlanmış ve buna karşı ilk hareket Konya'da Yol-İş'in grev başlatmasıyla ortaya konmuştu. Bu grevden başlatılması ve yürütülmesi işini Türk-İş Genel Başkanı ve Genel Sekreteri birinci derecede işlenmiş bulunuyor.

Bütün bunlar görünürde cereyan eden olaylar. Bir de olayın görünmeyen yanlarına inmek, gizli pazarlıklara göz atmak gerekiyor.

TUNÇ'UN İNTİKAMI

Bir kez Türk-İş içinde bilinen bir olay var. O da şu: Türk-İş içinde "Sosyal Demokrat" adı altında bir sendikalar grubu bulunuyor ve bunun başını Yol-İş Federasyonu Genel Başkanı Halit Mısıroğlu çekiyor.

Birçok konuda Türk-İş Genel Merkez yöneticilerine sürekli ters düşen ve zaman zaman sert eleştirilerde bulunan Yol-İş yöneticileri, Türk-İş kurmayları için öteden beri bir çıban başıdır.

Örneğin, son olarak, temelde işçi sınıfını hedef seçen, Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusunda sosyal demokrat 20 kadar sendika adına Halit Mısıroğlu tarafından yapılan açıklamada, bu mahkemelere tümüyle karşı çıkmış, DGM'ye karşı aktif mücadele verileceğini, ve de gerektiğinde bu konuda DISK'e bağlı örgütlerle işbirliğine gireleceği açıklanmıştı. Oysa aynı sıralar Türk-İş adına basına ve TRT'ye demec veren Halit Tunç, DGM'ye karşı olmadıklarını, bu mahkemelerin bir anayasa kuruluşu olduğunu, ancak atamaları ilişkin konularda bazı düzenlemeler getirilmesi gerektiğini açıklayarak, senayeci-milliyetçi cephe iktidarının yanında yerini almıştı. Ancak Cephe'nin başı Demirel'in DGM yanında dostu Tunç'dan beklediği başka hizmetler de bulunmaktaydı.

KUTSAL KENETLENME

MC'yi oluşturan parti liderleri, ele geçirmiş oldukları iktidarın nimetlerinden alabildiğince yararlanmak üzere kafalarının doğrultusunda rota çizerek, özellikle ikinci büyük ortak Erbakan'ın AP'ye karşı savaş ilanına karar vermiş, bu konudaki çalışmalarını hızlandırmış bulunmaktaydı. Hatta bu konuda CHP ile gizli ilişkilerden bile söz edilmiş olmuştur. AP lideri Demirel "su koyoveren" MSP'den öç alma işini karayolların bünyesinde ortaya çıkan durumdaki yararlanarak Türk-İş adına Tunç'a vermişti. Böylece Türk-İş Genel Başkanı tarafından MSP'ye karşı bilinen hücum, AP adına bütün ağırlığıyla başlatıldı ve sürdürüldü.

Böylece Türk-İş'in icracılarına sık sık kendilerine karşı ayaklanan Yol-İş

Tunç: AP'nin MSP cephesindeki kuzu

yöneticilerine gözdağı verme, Mısıroğlu'nun kulağını çekme olanağı verilmiş oluyordu.

Yol-İş grevini başlatan Halit Tunç, grevciilere ilk günler destek vaadederken, birkaç gün sonra yol işçilerini federasyonlarıyla başbaşa bıraktı. Kulaktan kulağa anlatılan bir başka söylenti de Süleyman Demirel - Halit Tunç gizli pazarlığı ve anlaşmasıdır. Belirtildiğine göre bu pazarlık karşılıklı sağlan güvencelere dayandırılmış bulunuyor. Demirel'in istemi üzerine, Tunç olanca gücüyle cephenin yaramaz oğlunu MSP'ye hücumna başladı ve sürdürdü, sürdürüyor. Böylece bir taşla iki kuş vurulmuş oluyor. Konya gibi politik yönden kritik bir bölgede sosyal demokrat bir sendikanın grevi sonuçta desteksiz bırakılarak "hizaya gelme" uyarısında bulunulurken, bir yandan da AP'nin hizmetkârlığı görevi yerine getirilmiş oluyordu.

DiĞER İŞKOLLARI

Ancak Tunç'un başka kuşukları da ortaya konmuştu. MSP'lilerin partizanlığı, kurdukları yeni sendikalara zorla üye kaydı salt karayolların işkolunda edildi. Tekstil ve Metal işkolunda da MSP aynı çabalar içinde bulunmaktadı.

Bu konuda ise AP lideri, Tunç'a güvence vermiş bulunmaktadı. Tunç'un hizmetine karşılık diğer işkollarında MSP'ce başlatılan, işçiler üzerindeki aynı partizanca tutum ve işçileri MSP'li sendikalarda toplama girişimine AP tara-

fından izin verilmeyecekti.

Tekstil işkolunda da MSP'lilere Öz-Tekstil adlı bir sendika kurulmuş, Sümerbank ve bağlı işyerlerinde üye kayıtlarına başlanmış, öte yandan gene MSP'lilerin egemen olduğu Demir-Çelik işletmelerinde aynı nitelikte Öz Çelik-İş sendikası oluşturulmuştu. Hatta Teksif'in aynı politik nedenlerle bir kısım işyerlerinde alınmış grev kararları olmasına karşın uygulanmaktan şimdilik vazgeçilmişti.

Çünkü ilk hedef grev içinde destek çekilerek Yol-İş'in hizaya sokulmasıdır. Teksif ve metal işkolunda böylesine politik grevlere gitmek, AP'ce verilen güvence nedeniyle şimdilik zamansız bulunuyor. Tunç'un bu işkollarında oyunlar oynamaya hiç niyeti yok. Çünkü Teksif AP'li Şevket Yılmaz'ın, metal işkolu da MHP'lilerin elinde bulunmaktadır. Ve bu sendika yöneticileri Türk-İş genel merkez ekibiyle aynı görüşleri paylaşarak gül gibi geçinip gitmektedirler.

Tunç'un bu işkollarındaki MSP hareketinin durdurulması isteminin Demirel tarafından "kuşku duyulmaması", "endişe edilmemesi" biçiminde cevaplandırıldığı, bu işyerlerinde MSP'nin faaliyetlerinin önleneyeği garantisinin verildiği belirtilmektedir.

Grevlerini sürdürmekte olan karayolların işçileri arasında, son günlerde mezhep kıskırtıcılığı yöntemi gündeme getirilen, grevini yeni boyutlara ulaşması ve Türk-İş içinde politik netleşmeler yaratması sürpriz olmayacaktır.

YÜRÜYÜŞ HAFTALIK

Sahibi:
Nihat SARGIN
Genel Yayın Yönetmeni:
Osman SAKALSIZ
Yazı İşleri Müdürü:
Metin ÇULHAOĞLU
Teknik Sekreter:
Bülent ARTAMLI

Yazı Kurulu:
Umur COŞKUN
Metin ÇULHAOĞLU
Mehmet AKOZER
Varlık ÖZMENEK

YÖNETİM:

Konur Sokak 15/8 Kızılay
Ankara Tel: 17 45 81
İSTANBUL BÜROSÜ:
Piyerloti Cad. 21/1 Çerembitaş
İstanbul Tel: 26 35 67

İzmit
İstanbul
İzmir
Eskişehir
Bursa
Adana
Dişarbakır

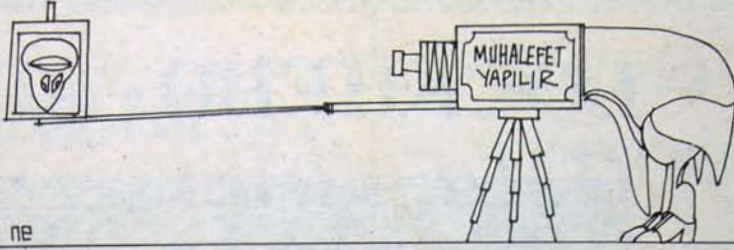
Yusuif ALTINTAŞ
Hacı KANTARCI
Cüneyt BAYGÜN
Vedat BARANOĞLU
Cengiz KOÇ
Ceyhan CAN
Nurettin ÜZVAREŞ

Posta Çeki: YÜRÜYÜŞ Dergisi, 100234

ABONE KOŞULLARI

Yıllık : 200 TL. **6 Aylık:** 100 TL
İLAN KOŞULLARI:
Arka Kapak (Renkli) : 15.000 TL
Arka Kapak (Siyah beyaz) : 12.000 TL
İç sayılarda sütun santimi : 40 TL
Yayın ilanları % 50 indirimlidir.

Ege Dağıtım: Orhan ÖZŞİŞMAN
Baskı: Daily News Web-Ofset Tesisleri

TEK MAL POLİTİKASI

YALÇIN KOÇUK

Demirel, yeni duruma göre yeni değerlendirmesini yapmış görünüyör. Sıkıyönetimden umudunu kesen Demirel, her yana güvence vermek için giderek bulanıklığını koyulaştırarak Halk Partisi'nin umudunun zayıflamasından umudlanmaya başlıyor. Demirel'in genel seçimlere kadar sürecek yeni bir programda karar kıldığı anlaşılıyor. Bu programın özü şu: Seçimlere kadar işçilerin yasal haklarına dokunmamak. Seçimlerden hemen sonra büyük bir devalüasyon yapmak. Seçimlere kadar işçilerin sağlayacağı ücret artışlarını, seçimlerden hemen sonra, yasa değişiklikleri ve yasal olmayan baskı yöntemleri ile güçlendirilmiş bir büyük devalüasyonla geri almak.

Daha önce de yazıldı, Cumhuriyet Türkiye'si'nin üç büyük devalüasyonu da seçimlerden hemen sonra yapıldı. 1946 Eylül, 1958 Ağustos ve 1970 Ağustos devalüasyonları. Devalüasyonların, başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi yığınlara büyük yükler getirdiğinden kuşku duyan iktisat bilginleri varsa, neden seçimlerden sonra yapıldığı sorusu üzerinde düşününler. Yaklaşan genel seçimlerden sonra bir büyük devalüasyonun kararlaştırıldığından kuşku duyanlar da Demirel'in, çeşitli işadamlarıyla yaptığı görüşmelerden sonra, Abdi İpekçi'ye açıklamalarını okusunklar. Demirel, 1946 ve 1958 devalüasyonlarının dış ödemeler sorunlarını çözmek; 1970 devalüasyonunun ise yeni ihracat ufkuları açmak için yapıldığı söyledi. Bu iddia ve değerlendirmeler, Demirel'e ait. Bir de 1980'ne doğru bugün 2 milyar dolar çevresindeki ihracatı 15 milyar dolara çıkaracağını vaad etti. Bu vaad, kütellere değil sermayeye yönelik. Böyle bir devalüasyon değerlendirmesi ile gerçekleşmesi mümkün olmayan böyle bir vaadin, gerçek bir ortak noktası var: Demirel, iş adamları ile seçimlerden sonra büyük bir devalüasyon için anlaşmış durumda.

Kuşkusuz, tekrar hükümete gelirse. Demirel de, bu vaadleri hükümete gelmek için yapıyor. İşçilere, seçimlere kadar uzanan zaman, sermayeye ise seçim sonrasını vaad ediyor. Demirel, bunu yapıyor. Peki, Halk Partisi ne yapıyor? Bunu cevaplamak için Demirel'e bir noktada hak vermeli. Halk Partisi fabrikadan çok işin edebiyatına meraklı. Halk Partisi de "döviz fabrikası" vaad ediyor. Sermaye, "ihracat seferberliği" istiyor. Seferberliğin her türüne pek düşkün, Demirel, "her türlü tedbir alınacaktır" diyor. Seçim sonrası büyük devalüasyon düşünerek. Halk Partisi "döviz fabrikaları kuracağız" diyor. Ne olduğunu pek bilmeyerek. Demirel de, "adına ister ihracat seferberliği, isterse döviz fabrikası deyin" diyerek sermayenin istekleri ile Halk Partisi'nin programını birleştiriyor.

Halk Partisi gerçekten edebiyata pek meraklı. Ama gerçekçi edebiyata değil. Bir zamanlar da "bacasız fabrikalar" edebiyatına düşkünlükdü. Devrimci popülistler, ulusal demokratik devrimçiler ile birlikte. Bu edebiyat, montaja dayalı da olsa fabrikaların büyük işçi yığınlarını barındırması nedeniyle önemli sosyal potansiyelini küçümsedi. Küçümsençler, 1970 Haziranında şaşırıldı. Bu edebiyat aynı zamanda çağdaş teknolojik özelliklerden de habersizdi. Çağdaş teknolojiye ve çimento, şeker, demir-çelik gibi bir kazan veya fırını gerektiren imalat kollarında artık baca pek görünmüyor. Elektrik enerjisinin yaygınlaşması ölçüsünde buhar makinalarına ihtiyaç duyulmuyor. Türkiye imalat sanayinin montajcı niteliğini vurgulamak için "bacasız fabrika" edebiyatı hiç uygun düşmüyor.

Ancak yine de "bacasız fabrika" edebiyatı Türkiye kapitalizminin hastalıklarından hiç almazsa birini sergilemek amacı gibi. Savunulabilir bir niteliğe sahip. Döviz fabrikaları edebiyatı ise büyük bir cehaleti barındırmasının yanında sermayenin seferberlik özlemlerine kılıf bulmayı da üstleniyor. Cehaletin kaynağı şurada: Eğer kalp Amerikan Doları veya Batı Alman Markı basmak düşünülüyorsa, salt döviz getirmek için, dolayısıyla salt ihracat için fabrikalar ve fabrikalardan oluşan sanayiler kurulabilir mi? Hong-Kong hariç, dünyanın neresinde, tarihin hangi kesitinde bu tür fabrika ve sanayiler kurulabilmiş? Bunu göstermek gerek. Bunun için de ihracatın ve ihracat ihtiyacının neden ve nasıl doğduğuna bakmak gerek.

Lenin'in Rusya'da Kapitalizmin Gelişimi adlı yapıtı, kendilerini sus-

yalist sanan, aslında Ondokuzuncu Yüzyıl sonlarının demokratları olan Rus popülistlerine karşı yazılmış. Bütün yapıtı, büyük bir inceleme. Başlangıç bölümleri ise genel kuramsal yapıyı özetliyor. Yirminci Yüzyıla dönülmeden kurulmuş olan bu yapı bugün Türkiye'deki tartışmalara da açıklık getiriyor. Uzunca bir alıntı şöyle: "Birbirine 'pazar' yaratan sanayinin çeşitli kolları eşit olarak gelişmez, fakat birbirini aşar ve daha çok gelişmiş sanayi dış pazar arar. Bu, hiç bir zaman, Narodniklerin kolayca ulaştıkları derin sonuca, 'kapitalist ülkenin artık değeri realize etmesinin imkansızlığı' sonucuna götürmez. Bu yalnızca, çeşitli sanayilerin gelişmesinde oransızlığın var olduğunu gösterir. Eğer ulusal sermaye *büyük* dağıtılsa, aynı miktarda ürün ülke içinde realize edilebilir. Fakat sermayenin bir sanayi alanını bırakıp diğerine geçmesi için o sanayi alanında bir bunalmış olması gerekir. Ve böyle bir bunalmış ile tehdit edilen kapitalistlerin dış pazar aramalarını, teşvik (sübvansiyon) ve primlerle ihracatı kolaylaştırma yollarını aramalarını ne önleyebilir?" (Lenin: Development of Capitalism in Russia, Sayfa 66)

Sanki bugünün Türkiye'si için yazılmış bu sözler ne anlama geliyor? Şu anlama geliyor: İhracat, kapitalizmin yapısal sorunu ve bunalmalarının bir sonucu. Bu, bir. İkincisi, bir sanayi ihracata çıkmadan önce kendi iç pazar olanaklarını sonuna kadar kullanır.

Yapılan ve üstelik Batı dünyasında yapılan tüm sanayi araştırmalarında var: Hiç bir sanayi kolu, hiç bir ihracat malı önce kendi pazarında yerleşemiyorsa, önce kendi pazarında tutunamıyorsa önemli bir ihracat malı haline gelemiyor. Bütün bunların sonucu ise şu: Eğer dolar veya mark kalpazanlığı plantlanmıyorsa döviz fabrikaları kurulamaz.

Söyle bir yanıt verilebilir. Lenin böyle yazmış, dünyada örneği görülmemiş ama Türkiye bir mucize yaratamaz mı? Bu yanıtın da yanıtı şu: Mucizenin nasıl yaratılacağı bilinmez. Ama, yaratılsa ne olur? Tek mal politikası bütün bilinen sakıncalarıyla ortaya çıkar. Tek mal (mono kültür) politikası emperyalizmin, dışa bağımlılığın bir simgesi. Emperyalizmin, ekonomik açıdan geri ülkeleri dış pazara yönelik az sayıda mal üzerinde yoğunlaşmaya zorlaması. Az sayıda veya tek mal ile bir ekonominin can damarının emperyalizmin eline teslim edilmesi. İç pazara dayanmayan ve döviz sağlama gereksiyyle büyük ölçüde dış pazara yönelen bir sanayi politikası, bir ülkeyi, emperyalist ekonomilerin ve bunları yönettiren kaprislerine bırakmak anlamına gelir. Başka bir anlama gelmez. Dışa bağımlı montajcılığı bir de içlerden dışarıya doğru katmerleştirmek anlamına gelir.

Bunun da ne anlama geldiğini gösteren örnekler çok taze: Emperyalist sistem, Gana'yı bir kakao deposu haline getirdi. Gana'nın ekonomisi tek mal politikasına dayalı idi. Nukrümah bundan çok çekti. Yükseldi. Emperyalizm, Küba'yı şeker deposu haline getirdi. Castro, tek mal politikası ile çok sarıldı. Sosyalist sistemin yardımı ile kurtuldu. Emperyalizm Şili'yi bakır deposu olarak kullandı. Emperyalizm Allende'den kurtulmak için bu deponun olanaklarından olanca gücü ile yararlandı. Allende de tek mal politikasından kurtulmak için uğraştı. Onurlu yaşamını koydu. "Castro ve Allende olmayacağını" söyleyenler tek mal politikası üzerinde düşünmek zorunda. Döviz fabrikaları ünensinin, tek mal politikasının çağdaş aşaması olduğunu anlamak durumunda.

Tek mal politikası yalnız ekonomide geçerli değil. Asıl geçerli olduğu yer politikanın kendisi. Ekonomi, politikaya bir açıklık, bir netlik getiriyor. Tek mal politikasının bir bağımlılık süreci olduğunu vurguluyor. Politikada da bu böyle. Politikada da tek mal politikası bir tür bağımlılığı içeriyor.

Bir yaz süreklilik olarak sunta. Bir yaz süreklilik olarak Hora. Ne sunta ne Hora'ya sermayenin hiçbir itirazı yok. Üstelik pek yakınlığı var. Sunta veya Hora, temel sorunlardan uzaklaştırıyor. Bir yandan da kütellere politikadan soğutuyor. Bir sorunu, bir mal gerektiğinden çok bağlanmak bütünü gözlerden kaçırıyor. Kütellere afonyo içirmeye benziyor. Yapılmak istenen bu ise söz yok.

LOCKHEED: SESSİZ

"Türk hükümeti resmen istemin, rüşvet alanların listesini verelim..."

Bu sözler, ABD Senato Komisyonu Başkanı Frank Church tarafından, bundan 6.5 ay önce söylendi ve ajanslardan çıkan haber "değerli basın" da çıktı...

Adam, açıkça MC'ye "hadi ne duyuyorsun iste" anlamında seslenmiş, bunun üzerine de başta cepheci partilerin yöneticileri olmak üzere ana muhalefet partisi yetkilileri de "Milli haysiyetimizi" temizleme yarışına girmişlerdi!..

Ne demişlerdi cepheciler?

Lockheed rüşvet olayının laf cam-bazlığına getirilmeye çalışıldığı bugünlerde, Şubat ortalarında konuşulanları tekrarlamakta yarar vardır. AP Genel Başkan Yardımcısı İsmail Hakkı Yıldırım şöyle diyor:

"Bir rüşvet hadisesi varsa bunu yiyenlerin ortaya çıkması gerekir. Bunların ortaya çıkması için her çareye başvurmamız gerekir. Bunu takip etmek gerekir. Dünya çapında skandal!..."

Lockheed skandalının AP Genel Başkan Yardımcısında yarattığı heyecan buydu.

YA DİĞERLERİ ?

Lockheed olayının bütün dünyada bomba gibi patlaması üzerine Japonya'da ve Hollanda'da eski başbakan ve prens gibi hatırı sayılır kişiler yakalarını skandalın kayışından kurtaramazlarken cephe itidatının iki numaralı ortağı ilk önce olaya inanmak istemiyordu. MSP Genel İdare Kurulu üyesi Recai Kutan buna rağmen konuşmasını şöyle sürdürüyordu:

"Bilgi sıhhatli ise, öğrenme imkanı var ise, şahsi kanaatim o ki, hükümet harekete geçmelidir."

CGP Millet Meclisi Grup Başkanvekili Talat Oğuz da şöyle konuşuyordu:

"CGP olarak siyasi ahlak ve fazilete dayanan bir idare tarzının savunucusu ve takipçisiyiz. Her türlü yolsuzluk ve suistimal iddialarının üzerine azimle yürümeye kararlıyız..."

Olayın üzerine "azimli" yürüme kararında olan CGP'nin grup yöneticisi bu konuda "hükümetin gereğini yapacağından kuşku duymadığını" da belirtiyordu...

Cephenin kanlı çözüme ise diğerlerinden geri kalmıyordu. Genel sekreteleri Osman Albayrak ağzıyla şunları söylüyordu:

"Bulunmalı, meydana çıkmalı. Biz MHP istiyoruz. Biz MHP olarak, bundan son derece müteessiriz. Meydana çıkkanmasında yarar vardır..."

"MILLİ BİRLİK RUHU!..."

İstekler demeti, ana muhalefetin de benzer dileğiyle tamamlanıyordu: CHP Grup Başkanvekili Hayrettin Uysal "Bu haber açıkça Türk hükümeti resmen istediği takdirde Türkiye'de rüşvet alanlarının isimlerini verileceğini söylüyor. Şu

Nüans tartışması, suç ortaklığını temizleyemez

anda hükümete düşen görev, Türkiye'nin haysiyeti ile ilgili bu konuda derhal harekete geçip resmen bu haberdeki dileği yerine getinmektir. Yani istemektir. Türk milletine rüşvet alanların isimlerini açıklamaktır" diyordu.

Demokratik Parti Genel Başkan yardımcısı Hasan Korkmazcan da, koruya aynı notalarla katılmakta gecikmemiştir... Yani o da "Milli haysiyetimizi" yakından ilgilendiren bu konuda "hassasiyet" göstermekle üzerine düşen görevi yerine getirdiği!...

Şöyle zaman "Milli birlik ruhu etrafında" bir araya gelemeyen partiler Lockheed rüşvet olayında heyecanlı bir şekilde aynı şarkıyı okumuşlardı.

Parti yöneticilerinin bu konudaki duyarlılıklarını gösteren ifadeler, 24 Şubat tarihli gazetelerde yer almıştır.

IKTİDAR - MUHALEFET

Sonra ne olmuştu?

Olayın ilk heyecan dalgaları arasında savecilik harekete geçmiş ve Lockheed'in Türkiye temsilcisi Altay firması sahibi Nezih Dural'ın evraklarını incelemeye başlamıştı. Ancak nedense olay bir süre sonra sessizliğe gömülmüş, uzun süre konu hakkında yeni bir haber elde edilememiştir.

Sessizliği önceki haftalar içinde Hollanda'dan gelen bir haber bozmuş, Hollanda Prensini de, sarayının asalet penceresinden bir takım "hediye paketleri" kabul ettiği anlaşılmıştır!...

Japonya'da eski başbakanlar tutuklanırlar, Hollanda'da prensler, skandal kayışından yakalarını kurtaramazlarken Türkiye'de iş bir çeşit sululuğa konu ediliyordu.

Cephenin büyük başı, pek müseccel işbirliğiyle konuya "Haysiyet cellatlığı" boyası vurmaya çalışırken, ana muhalefetin genel sekreteler yardımcılardan Ali Topuz "Bizden adam varsa, futar kulağından atarız" diyordu.

Cephenin büyük başının, konuyu, "elde olmayan zorunlu nedenlerle" kapıya çalışması doğaldı ama uzun bir süredir piyasası "Yahya", "Hora"

"Çandarlı" long-play'leri ile meşgul eden CHP, niçin konu üzerine gereği biçimde eğilmiyordu?..

Aslında, Lockheed olayı en az "Yahya" kadar çarpıcı, hiç değilse tamamlayıcı özellikler taşıyan bir skandal dosyası olabilir ve bu arada "Milli haysiyetimizi" kollama görevi de yerine getirilmiş olurdu!...

İNSANLAR VE ŞEREFLER!

Ama öyle olmuyordu işte.

6.5 ay önce "Milli Birlik ruhu" ile rüşvet yiyenlerin bir an önce enselemesi üzerinde birleşen iktidar ve ana muhalefet neredeyse "centilmen anlaşması" çizgilerinde, konu hakkında birbirlerini rahatsız etmiyorlardı.

CHP bu konuda gösterdiği tembellikten dolayı ne eleştiriliyor, ne de, olayın üzerine doğru yürütmesi öneriliyordu. Herkesin birbirine söyledikleri ortak: "Rüşvet alanlar bulunmalıydı!" Dahası vardı: "Bir takım şerefli insanlara şaibeden kurtulmalıydı!..."

Olay her yönüyle tam bir sessiz ve kör azgınlıktır.

ZİYARETLER VE VS!..

Türkiye'de "bir takım şerefli insanların şaibeden kurtulması" yolundaki

çalışmaların gerektiği şekilde hızlı yürütülmediğine geçtiğimiz bir haftalık süre daha tanıklık ederken, haftanın en önemli olaylarından biri hiç kuşkusuz TRT'nin işgali Genel Müdürünü pek sevindiren iki ziyaret oldu. Ziyaretlerin önemi, hukuken mefluç bir işleme TRT Genel Müdürlüğü koltuğunu işgal eden bir cephe parçasının onore edilmesinden daha çok, ziyaretin zaman olarak taşıdığı anlamdan ileri gelmekteydi.

TRT Seçim Kurulu'nun toplanacağı 2 Eylül Perşembe gününden önce TRT'nin işgalci başı, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Semih Sancar ve Kara Kuvvetleri Komutanı Namık Kemal Ersun tarafından aralarında ziyaret edildi.

Komutanların ziyaret sırasında TRT Seçim Kurulunu oluşturan üyelerin sahibi üniversitelerin mali sorunları üzerinde durmadıkları kolaylıkla tahmin edileceğine göre, Karataş'a başanlar dilediği gerçekler...

BİLE BİLE LADES

Geçtiğimiz haftanın Perşembe günü yapılan üç buçuk saatlik TRT Seçim Kurulu toplantısında, CHP'nin Karataş hakkındaki iddialar konusunda bir karar alınmadı, daha doğrusu alınmadı!..

Üniversitelerin 1977 bütçesi üzerine bazı sorunların sıkça söz edildiği geçtiğimiz hafta kurulun bu üyelerle gazetecilere konuşmaktan kaçınmadılar.

YALÇIN KÜÇÜK'E PASAPORT VERİLMEDİ

Yalçın Küçük'e bu yıl da pasaport verilemedi. Bu yüzden Eylül ayı içinde çağrılı olduğu Bulgaristan'a ve Berlin'e gidemiyor. Yalçın Küçük, Bulgaristan Hükümeti tarafından Filibe Paarına, Berlin'deki Berlin Bilim Merkezi tarafından da "Sanayide Katılma ve Ekonominin Uluslararasılaşması" konulu tartışmalı konferansa çağrılmıştı.

Yalçın Küçük geçen yıl da Bulgaristan Sanayi Örgütleri tarafından Bulgaristan'a davet edilmiş fakat pasaport alamamıştı. Ankara Emniyet Müdürlüğü pasaport veremeyiş nedeni olarak, yurtdışında çıkmasında "siyasi sığınak" görüşünü yazı ile bildirmişti.

Bulgaristan geçen yılki çağrısını yenileince ve Boğaziçi Üniversitesi'nin Berlin'deki Science Center Berlin ile birlikte düzenlediği tartışmalı konferansa bir bildiri sunarak katılma çağrısını alıncı, Y. Küçük pasaport için yeniden başvurdu. 16 Ağustos tarihinde yapılan başvuruya 1 Eylül tarihinde pasaport verilmesinin mümkün olmadığını belirten bir cevap verildi. Böylece bütün giderleri davet sahipleri tarafından karşılanacak olan bu iki seyahati yapma olanağı ortadan kalktı.

AZGINLIK!..

Eğer iddiaları varit görürlerse "Pat diye" Karataş'ı görevden alacaklarını söyleyenler de vardı!..

Demirel'in temel atma furyasında yer yer yedeğine taktığı Profesör İhsan Doğramacı'nın halefi bir rektörün son zamanlarda TRT mikrofonlarında sesini duyurması gözlerden kaçmıyordu..

Kısacası, TRT Seçim Kurulu kararını ilgilyle bekleyenlerin, geçtiğimiz haftanın sonlarına doğru ilgililerini dağıtan bir yığın nedenler ve belirtiler mevcuttu.

DİNGİLDEKİ ARIZA

TRT Genel Müdürlüğü konusu, zaman olarak niyet kutusuna bastırılırken, MC'deki dingil arzusuna henüz bir çözüm bulunamadı.

DGM konusunda Demirel-Feyzioğlu ikilisinin markesine rağmen Erbakan 163. maddenin savaşını veriyor.

Geçtiğimiz haftanın Perşembe günü yapılan Bakanlar Kurulu toplantısı sert tartışma ve kışkırmalara sahne oldu. Demirel-Feyzioğlu ikilisi tarafından biçimlenen ve sahneye konan oyun, en küçük ayrıntılara kadar başarıyla icra edilmesine rağmen MSP'yi hizaya getirmek mümkün olmadı.

Oyun pek açıkta gerçekleşen. Ne istiyordu AP? MSP ne istiyordu? CGP neyin peşindeydi?

ÖNCE TESPIH !

Bütün bu soruların en aydınlık olanı MSP ile ilgili olanıdır. Göründüğü kadarıyla MSP, DGM yasası çerçevesi içinde 163. maddenin kesinlikle alınmaması gö-

bu ısrarı yersiz değil gibi ise de, MC içerisindeki kışkırmada bu ısrar AP tarafından da el altından desteklenmektedir.

MSP 163. maddenin yasaya dahil edilmesine razı olursa zaten arzulanan hedefe ulaşmış olacaktır. Yok eğer MSP, bütün ısrara rağmen 163'de direnirse, o zaman AP, kendini MSP'ye samimi gösterecek şansı elde etmektedir. O da Demirel'in "163. madde içine giren suçların bugün devlet için bir tehlike olduğuna da kani değilim" şeklindeki ifadesinin altında yatmaktadır.

Aslında Demirel bu konudaki sözlerinde samimiyetsizdir ve MSP de bu hususu bilmektedir. Çünkü CGP, 163'ü dışarı bırakacak bir yasa teklifine sonuna kadar "Hayır" dese bile muhalefet namı altında böyle hallerde iktidara yama olacak bir DP grubu "Evet" diyeceğini aylar önce açıklamıştır.

Böylece DGM, AP'den ödünç olarak alınan bir üyesi dışında dokuz kişilik CGP tarafından "kırmızı oy" gibi bile çoğunluğa aklanacaktır... Tabii bütün hallerde ana muhalefetin DGM'ye karşı tutumu varsayılmaktadır.

Gözler şimdi 14 Eylül gününe dönmüştür. Meclis sözü edilen gün olağanüstü toplanılacak mıdır, toplanamayacak mıdır? Toplanırsa DGM'yi çıkaracak mıdır, çıkarmayacak mıdır?

MC içerisinde bir anlaşma yoktur. En iyimser hal olarak AP'nin MSP'ye söz verdiğini düşünsek bile, MSP meclisteki oylamada bir azizlikle kurban gitmekten korkmaktadır.

TAZE ÖRNEK

Geçtiğimiz haftalar içinde bağımsız Muş milletvekili Kasım Emre'den AP

163. maddenin şikayetçileri

rüşündedir. İfade ettiği kadanyla salt 141. ve 142. maddeler kapsamına giren hususların DGM'leri ilgilendirmesi gerektiğini savunmaktadır.

CGP ise kesin olarak 163. maddenin DGM yasası içinde yer almasını istemektedir. Yaşama şansını "olağanüstü hal ve koşullardan" bulan bu partinin

adına kazık yiyen MSP'lier, henüz bunu unutmamışlardır. Erbakan'ın temelini attığı bir törende Demirel'e minnettarlığını sunan ve AP'ye geçen Emre, MSP'yi yoğunurdu daha çok üfleyerek yemeye imketedir.

MSP lehine düşünülebilecek en son ihtimal DGM'nin 163. madde dışında

YÜRÜYÜŞ VE CUMHURİYET

SOSYALİSTLER, BELİRLİ GRUP VE HAREKETLERLE, BELİRLİ BİR ZAMAN İÇİN VE İLERİDE YOLLARIN AYRILACAĞINI BİLE BİLE İŞBİRLİĞİ YAPARLAR. ULUSAL KURTULUŞ HAREKETLERİNDE OLDUĞU GİBİ. YİNE SOSYALİSTLER: BELİRLİ GRUP VE HAREKETLERİ BELİRLİ PROGRAMLAR ÜZERİNDE YOLLARIN BİRLEŞEBİLECEĞİ UMUDU İLE ELEŞTİRİLER, SOSYAL DEMOKRATLARI VEYA SADE DEMOKRATLARI ELEŞTİRDİKLERİ GİBİ.

Son zamanlarda yeni bir alışkanlık ortaya çıktı. YÜRÜYÜŞ Pazartesi günü dağıtılıyor. Cumhuriyet gazetesinin Salı günü sayılarının birinci sayfasına YÜRÜYÜŞ'e ayrılıyor. Birinci sayfada YÜRÜYÜŞ dergisi ve yazarlarına küfürler sergileniyor. Birbirini geride bırakan yazılar. Geçen Salı günü yayınlanan, küfür duvarını aştı. Bundan sonra ne olacak?

Yazarları veya yazarları hiç önemli değil. Muhafap, Cumhuriyet gazetesi. Zaten bu yazıların, Cumhuriyet gazetesi yöneticilerinin siparişi üzerine yazıldığına hiç kuşku yok. Elde yeteri kadar kanıt var.

Yazarları da, yazıların içerikleri de hiç önemli değil. Bu düzeydeki bir "tartışma"ya muhatap olmaya imkan yok. Yazıların, daha doğrusu küfürmelerin içeriği konusunda yalnızca şu söylenebilir: Cumhuriyet gazetesi yöneticileri, küfrederek rahatlama çalıyan yazarların sıkıntılarının kaynaklarını, bu kaynakların da kaynağını, güvenilir olup olmadığını çok iyi bilirler. Kaynağı, başka yerlerde aramayacak kadar çok iyi bilirler. Genel Yayın Yönetmeni de bilir.

Bütün bunlara karşın böyle yazıları nasıl yayınlıyorlar? Asıl soru, bu cevap bulunması gereken soru da bu. Elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi, bu sorunun, birbirini tamamlayan iki cevabı olduğunu gösteriyor. Birincisi, Cumhuriyet Gazetesinin, sosyalist hareket ile ilgili tutumuna yeni gerekçeler arama ihtiyacını duyması. İkincisi, bazı yazarların, başka yerlerde yazma olasılığından gereksiz bir rahatsızlık duymaları.

Bu gerekçeleri geçerli saymak mümkün değil. Bu gerekçeler, tutmaz. Bu, bir. İkincisi, eleştiri ve tartışma, birliği bozamaz. Belli programlarda birliği güçlendirir. Bunun örneği çok taze. YÜRÜYÜŞ, bazı konularda, Politika ve Vatan Gazetelerini ve yazarlarını eleştirdi. Bu eleştirilerin bazıları cevaplandırıldı. Bazısı da cevaplandırılmadı. Ne YÜRÜYÜŞ, ne Politika, ne de Vatan, eleştiri ve tartışmayı bir kan davası haline getirdi. Hora'nın seyri sırasında, Türkiye'de savaş kışkırtıcılığı dalga dalga yükselirken bu üç yaygın da aynı doğrultuda hareket etti: Üçü de savaş ve savaş kışkırtıcılığına karşı çıktı.

Tartışma her zaman olacak. Tartışma olmadan doğru çözümler bulunamaz. Tartışmada ayrılık noktaları da birlik noktaları da ortaya çıkar. Kimin, neyin ileri ve ileriye olduğu ortaya çıkar. Unutmamak gerek: Marks, Felsefe'nin Sefaleti'ni yazıncaya kadar Proudhon, Marks'ın bile gözünde, ileriye idi. Felsefenin Sefaleti'nde gerici oldu. Lasalle'in durumu da Gotha Programı'nın Eleştirisi'ne kadar aynı idi. Marks'ın bunlara karşı, Lenin'in Narodnik ve Menşeviklere karşı sürdürdüğü tartışma yalnızca güç ve açıklık getirdi.

Bunları hatırlatmakta yarar var. Bir de şunu: Eğer bu düzeyde bir "tartışmayı" sürdürüyorsanız, küfredilen dergi ve yazarların isimlerini de belirtin. Biliniyor; iki büyük dağıtım şirketi de YÜRÜYÜŞ'ü dağıtmıyor. Buna karşın YÜRÜYÜŞ en çok satan ve okunan haftalık siyasal dergi. Fakat yine de okuyucusu sınırlı. Bu yüzden küfredilenler ancak sınırlı olan YÜRÜYÜŞ okurları tanıyabilir. Eğer bunların doğruluğuna güveniyorsanız, okuyucuya da güvenmek gerek: Bundan sonra, küfredilenleri, adlarıyla sanlarıyla, açıkça yazın. Küfürlerle verilecek en iyi cevap, Cumhuriyet okuyucularının kimlere küfredildiğini iyice bilmesi.

Cumhuriyet Gazetesi, Türkiye'nin en önemli ve etkin kurumlarının birisidir. Böyle olması, Cumhuriyet ya da kimi Cumhuriyet yazarlarının zaman zaman eleştirilmesini önlemez. Tam tersine böyle eleştirileri zorunlu kılar. Bu eleştirileri ciddiyletme karşılık, anlamsız duyarlılıkların konusu yapmamak gerekir. Yapılırsa Cumhuriyet Gazetesi yıpranır. Cumhuriyet Gazetesi'nin yapılmaması için özen göstereceklerin başında ise gazeteyi yönetenler gelir.

meclisten çıkmasıdır. Bu bile MSP'yi rahata sevkeden bir olasılık değildir. MSP'ye bir gün kendisine ihtiyaç duyulmayan bir iktidar yapıyla yasaya 163'ün dahil edilemeyeceğini kim taahhüt edebilir?..

Bütün bu anlatılanlar, olayın meclis aritmetiğindeki kuru ilişkiler görünümüdür.

Temelde DGM'ye ağırlığı koyan sermayeye karşı direnen işçi sınıfı dinamizmini, demokratik ve ilerici güçlerin bilinçli kararlının çatışması yatmaktadır. DGM ibresini mecliste sıfır noktada tutan dinamik, Türkiye'deki sınıf mücadelesinden kaynaklanmaktadır.

Son çözümde zafer elbette işçi sınıfı, emekçi kitleler ve güçlerin olacaktır.

MISIR DENEYİ NEYİ KANITLADI?

Mısır'ın, Sedat yönetiminde, özellikle 1971'den bu yana izlediği politika, büyük yankılar uyandırdı. Mısır'la birlikte, uluslararası sosyalist hareketin kimi çözümlerini, kimileri tarafından sorguya çekildi. Mısır'ın deneyi üzerindeki tartışmalar, bugün de sürüyor.

Sonra, tartışmaların kapsamına Suriye girdi. Özellikle son Lübnan bunalımı sırasında Suriye'nin izlediği politika, Mısır konusundaki tartışmaları yeni bir örnek zenginleştirdi. Şimdi, "Mısır ve Suriye ile birlikte iflas eden kuramlar"dan söz ediyor. Uluslararası işçi sınıfı hareketinin öne sürdüğü kimi çözümlerinin "yeni baştan gözden geçirilmesi" önerileri ileri sürülüyor.

Tartışmalar, "kapitalist olmayan yol" kavramına ilişkin. Ancak, bu tartışmalarda, büyük bir kargaşanın hüküm sürdüğünü en başta belirtmek gerekiyor. Kargaşalığı yaratanlar, söz konusu kavramı, içerdiği bütün yönlerle birlikte ve geçmişle olan kuramsal ve pratik bağları içerisinde ele alamayanlar. Gerçekleri görmek ve gösterebilmek için bu bağların kurulması zorunlu. Mısır ve Suriye ile birlikte efsanelerin yıkıldığından söz edenlerin karşısında, gerçekleri vurgulamak gerekiyor.

GEÇMİŞE UZANTI

Kavram "kapitalist olmayan yol". Aşağı yukarı aynı özü vurgulayan değişik kavramlar arasında, en yaygın olanı bu. Açıklık için, önce kavramın geçmişe ilişkin uzantısı üzerinde durmak gerekiyor.

Söz konusu kavram, dünya sosyalist sisteminin kurulması ile ortaya çıkmadı. Kökeni daha öncelete dayanıyor. Ekim Sosyalist Devrimine. Sorun üzerinde, kuramsal ve pratik açılım getirmek üzere en çok duranlardan biri de Lenin.

Lenin, iki grup ülkenin deneyimi üzerinde duruyor. Kendi ülkesi ve Asya'nın geri ülkeleri. Kendi ülkesine ilişkin olarak Lenin'in gözlemlerini özetlemektedir. 1917 devriminde, Bolşeviklerin dışında kalan "ihtilâlciler" grupları ve bunların bir bölümünün temsil ettiği kitle, büyük önem taşıyor. Devrimin başansı, bu gruplar ve temsil ettikleri kitle ile kurulacak ilişkilere büyük ölçüde bağlıdır. Söz konusu olan, *bolşeviklerle küçük burjuvazinin, sosyalizme yönelik uygulamaları da içeren, ve kendiliğinden kapitalist gelişimi önleyici nitelikte bir devrimci demokratik diktatörlüğü uygulaması.*

20. yüzyıl başlarının geri kapitalist ülkesi Rusya'nın koşullarından kaynaklanan bu yol, günümüzde geri kalmış ve emperyalizme bağımlı kimi ülkeler için söz konusu olan "kapitalist olmayan yol"un kuramsal düzeyde ortaya çıkışı biçimi.

Ancak, yalnızca kuramsal düzeyde. Çünkü, Lenin'in de vurguladığı gibi, pratik daha başka biçimde gelişiyor. Küçük burjuva demokratları, bolşevikleri değil, emperyalizmi tercih ediyorlar. Geriye yalnızca Bolşevikler kalıyorlar. Başta köylülük, geniş küçük burjuva yığınlarının çıkarlarını, yalnızca Bolşevikler savunuyorlar.

1900'LERİN BAŞINDA

Nedenlerini Lenin açıklıyor. Emperyalizmle bütünleşmiş, burjuvazi ve

proletaryanın güç ve olgunluğunun ileri bir düzeye ulaştığı ülkelerde, küçük burjuva demokratlar kendi bağımsız güçlerini yitiriyorlar. Ya burjuvazinin ardına takılıyor, ya da proletaryanın peşinde, sosyalizme geçiş sürecine katılıyorlar. Rusya'da, birincisi gerçekleşiyor. Bu nedenle, kapitalistlerin temsilcilerini iktidardan uzaklaştıran devrimci demokratik diktatörlükte, bolşevikler çok büyük bir ağırlık taşıyorlar.

Birinci açıklık, buraya ortaya çıkıyor: Küçük burjuvaziye kıyasla, burjuvazi ve proletaryanın siyasal olgunluğu

erişme durumları. Bu, kapitalist olmayan yol sürecinin kimlerle hangi ölçülerde izleneceğini belirleyen önemli bir kıstas. Bu kıstas, bugün de kuramın uygulanma kapsamını belirliyor. Burjuvazi ve proletaryanın, gerek güçleri, gerekse siyasal olgunlukları açısından, toplumda ön plana çıktığı ülkelerde, sosyalizmi hedefleyen bir süreç olarak geçiş aşamalarında, proletaryanın *hesin belirleyici güç* olacağı ortaya çıkıyor. Küçük burjuvazi ya bu belirleyici gücü izleyecek, ya da burjuvazi ile birlikte karşı devrim safılarında yer alacak. Başka bir

Emperyalizmin kurbanı olmamak için...

ECEVİT NE ÖLÇÜDE AÇIK?

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Bülent Ecevit, ABD gezisinin ardından, izlenimlerini "Türk-Amerikan İlişkileri Açısından Amerika İzlenimleri" başlığı altında kaleme almış. Bu izlenimler, Özgür İnsan dergisinin Eylül sayısında yer alıyor.

Bülent Ecevit'in izlenimleri arasında, ilginç bulduğumuz bazı gözlemler ve değerlendirmelerini okurlarımıza aktarıyoruz.

"OLUR DA OLMAZ DA"

1. Kalkınma:

"Çünkü genellikle (az gelişmiş) ülkeler halkı, kapitalist yöntemle kalkınabilme ve bağımsızlıklarını sağlama ekonomik güncelere kavuşturabilme bakımından zamanın ve koşulların elverişli olmadığı kanısındadırlar. Böyle düşünmekte haklı da haksız da bulunabilirler."

2. İsrail Sorunu

"Bir hükümet, İsrail'in Birleşmiş Milletler'den çıkarılmasını isteyebilir de, istemeyebilir de... Her ikisi de iyi kötü savunulabilir, tutarlı bir politika olarak görülebilir."

3. Türkiye - ABD ilişkileri:

"Amerika Birleşik Devletleri'nin müttefiki olmaktan veya olmaktan söz etmiyorum. NATO'da kalmaktan veya kalmamaktan söz etmiyorum. Türkiye'deki Amerikan üslerini kapatmaktan veya kapatmamaktan söz etmiyorum."

"Türkiye masa da, ambargo kalksa da kalkmasa da, üsler açılsa da kapınsa da - bazı güçlüklerle, bazı darboğazlarla karşı karşıya olacaktır."

"Eğer Amerika kıtalarda yapması gerekenleri yapamaz duruma geldiği dönemlerde, kendi yapılabildiklerini, dostlarını, müttefiklerinin bir ölçüde olsun yapabilmelerine olanak sağlayacak bir esnekliği, bir girişim ve hareket bölüşümünü, Batı topluluğu içinde sağlayamazsa, dünyada çok başka denge ve ilişkiler oluşabilir."

Bu çok başka denge ve ilişkiler insanlık için daha mı iyi, daha mı kötü olur, o başka bir sorun."

Ecevit'in ABD izlenimleri olarak Özgür İnsan'a aktardığı görüşlerden alınan bazı bölümler bunlar.

CHP liderinin çeşitli konulardaki görüşlerini "açık" olarak yansıttığı söylenebilir.

DÜNYA SOSYALİST SİSTEMİNİN VARLIĞI, GELECEKTEKİ ANTI KOMÜNİST PATLAMALARI KENDİ BAŞINA ENGELLEYEMEZ. KÜÇÜK BURJUVA DEMOKRASİSİNİN KARARSIZLIĞI, MİLLİYETÇİLİĞİ VE BENZERİ DİĞER ÖZELLİKLERİ, BÜTÜNÜYLE BURJUVALAŞMA, BÜROKRATLAŞMA VE SOYSUZLAŞMA YOLUNDA GERÇEK BİR TEHLİKE OLUŞTURURLAR. BU DA, GERİCİ BURJUVA EĞİLMELERİN EGEMENLİĞİNE YA DA REJİMİN ÇÖKÜŞÜNE YOL AÇABİLİR.

N. SIMONYA. "LENİN'İN DEVRİMCİ DEMOKRATİK DİKTATÖRYA ANLAYIŞI VE KAPİTALİST OLMAYAN YOL" ("LENİN VE DOĞUDA DEVİRİM" ADLI DERLEME DEN.)

yol yok.

İkinci açıklık, Lenin'in, yaşadığı dönemin geri Asya toplumlarına ilişkin gözlemleri ile ortaya çıkıyor. Lenin'e göre, gelişmiş kapitalist ülkelerde gücünü yitiren burjuva demokratisizmi, 1900'lerin başındaki sömürgelede "en saf biçimi ile" yaşıyor. Yine Lenin tarafından Narodizme benzetilen bu demokrat düşüncüce, burjuvazinin ve proletaryanın otunlaşmadığı ülkelerde, komünistlerle birlikte, devrimci süreç içerisinde büyük önem taşıyacaktır.

Bir üçüncü açıklık, "komünistlerle birlikte" deyiminde ortaya çıkıyor. Kapitalist olmayan yol, hiç bir şekilde, komünistlerin kendi sıraları gelinceye kadar ortaklık çökmeleri anlamına gelmiyor. Üzerinde durulup günümüzde de dikkat edilmesi gereken önemli bir noktada bu.

GÜNÜMÜZÜN KOŞULLARI

Lenin'in gözlem ve vargılan, günümüz koşulları için de geçerliliğini koruyor. Bu nedenle bilimsel sosyalist öğreti, kapitalist olmayan yolu, sosyalist ülkelerle gelişmiş kapitalist ülkeler dışında kalan her toplumu için geçerli bir reçete olarak ileri sürmüyor. Kapitalizmin ve bu sistemin temel ürünleri olan burjuvazi ve proletaryanın henüz olgunlaşmamış olmaları, kapitalist olmayan yol kuramının iskeletini teşkil eden somut verilerden birincisi.

Ancak, günümüzde çok değişik koşullarla karşılaşıyor bulunulduğunu da unutmamak gerekiyor. Dünya emperyalizminin konumundan, emperyalist sömürü biçimlerinde gönen değişikliklere kadar bir çok örnek sayılabilir. Ancak günümüz söz konusu olduğunda kapitalist olmayan yola ilişkin dikkate alınması gereken birinci olgu, hiç kuşkusuz dünya sosyalist sisteminin varlığı. Kapitalist olmayan yolu izleyen ülkeler için, dünya sosyalist sistemi şu açılardan büyük önem taşıyor: Sistem, bu ülkelere ileride ulaşılacak düzenin somut örneğini sunuyor; emperyalist müdahalelere karşısında bu ülkelerin dayanabileceği sağlam bir güvence oluşturuyor ve ekonomik yardımlar aracılığıyla bu ülkelerin bağımsız gelişimine yardımcı oluyor.

ÜÇÜNCÜ BİR YOL YOK

Bu önemli öge, kapitalist olmayan yolu, kuramsal düzeyden pratiğe indirilmeden en büyük güvencelerden biri.

Ancak yine günümüzde açığa çıkarılması, üstelik sürekli vurgulanması gereken bir başka nokta daha var. Bu da şöyle: Kapitalist olmayan yol, sonunda ya sosyalizme ya da kapitalizmin daha köklü olarak yerleşmesi ile sonuçlanacak bir ara süreç. Burası çok önemli. Çünkü, kapitalist olmayan yolu kapitalizm ve sosyalizmin dışında, kalıcı bir "üçüncü yol" olarak görümler var. Böyle bir yol yok. Sonunda, ya kapitalizm ya da sosyalizm var. İkinci nokta çok daha önemli. Kapitalist olmayan yol, kendi başına, sosyalist geleceği garanti etmiyor. Sosyalizme yönelik bir gelişimin dışında kapitalizmin yerleşmesi de pekala mümkün. Bu açıdan, belirli bir deneyin sonucunda, kimi ülkelere kapitalizmin alabilirdiğine yerleşmesi ve söz konusu ülkelerin emperyalizmle ileri boyutlarda bütünleşmeleri, kapitalist olmayan yolu hiç bir şekilde reddetmiyor. Çünkü, kurama göre, kapitalist olmayan yol, hem bir geçiş hem de bir mücadele süreci. Kapitalizme mi, yoksa sosyalizme mi geçileceğini, bu mücadele süreci belirliyor. Öyle ki, ulusal kurtuluş erisinde, küçük burjuva kökenli yöneticiler tarafından alınan kimi tedbirler, ülkede burjuvazinin iktidarının ve gücünün daha da pekişmesi için birer araç da olabilir. En iyi örneklerden biri Türkiye'nin geçmişine ilişkin.

Sıradaki mücadele sürecini neyin belirleyeceği sorusu var. Burada, söz konusu ülke sayısı kadar belirleyici öge saymanın mümkün olduğunu söylemekle yetinelim. Ama yine de tümü için geçerli ortak öğelerden söz etmek mümkün. Bunlardan en önemlisi, komünistlerin ayrı ve bağımsız varlığı. Çünkü, yolun sonunu, küçük burjuva yığınların ve kadroların, burjuvaziden kopup komünistlerle belirleyecek. Sosyalistlerin ayrı ve örgütlü güçleri dışında, bunu sağlamanın başka bir yolu yok. Küçük burjuvaların telkin ya da vahiy yolu ile sosyalizmi seçmelerine bel bağlamak gerekiyor.

**NE UMUTSUZLUK
NE DE SUSKUNLUK**

Kapitalist olmayan yol kavram ve deneyimine ilişkin olarak ilk planda söylenebilecekler, bunlar. Şimdi elde bir Mısır deneyi var. Kimilerini umutsuzluğa, kimilerini de suskunluğa götüren bir deney. Oysa, ne umutsuzluğa ne de suskunluğa gerek var. Çünkü, Mısır deneyinin "çürütüğü" bir tek bilimsel sosyalist ilke yok. Olsa olsa, zamanında dikkati çekmeyen, üzerine yeterince gidilemeyen olgular var.

En başta anlaşılması gereken nokta şu: İliç bir ülke dış ilişkileri aracılığı ile sosyalizme geçemez. Ve hiç bir ülke yalnızca dış ilişkileri aracılığı ile dış ilişkilerde tutarlılığı kalıcılaştırılmaz. Sosyalist blokla iyi ilişkilerin sürdürülmesi kuşkusuz olumlu. Ancak bu ilişkilerin ülkeleri kendi başlarına sosyalizme ulaştırabilecekleri sanmak boş hayal. Asıl belirleyici olan içeride olup bitenler.

Hafız Esat: Kime hizmet ediyor?

Sovyet kuramcılarından Simoniya, "Lenin'in Devrimci Demokratik Diktatörya Anlayışı ve Kapitalist Olmayan Yol" adlı incelemesinde "sosyalist ülkelere sürdürülen iyi" ilişkilerin, içeride sürdürülen anti-komünist politika için bir mazeret teşkil edemeyeceğini" söylüyor. Gerçekten de öyle. İki cephede birden savaş yürüttüğünü sanan küçük burjuva kafasının, sonunda burjuvazinin hizmetine kapıldığı çok iyi bilinen bir gerçek.

GÖZLER SURIYE'DE

Mısır'da, sonradan daha açık olarak ortaya çıkan ters gelişmeler 1964 yılında başlıyor. Başlangıç, yalnızca Nasır'ın ölümünde değil. Mısır Komünist Partisi 1964 yılında kapatılıyor. 11 yıl boyunca, Komünist Partisi yok Mısır'da. Ülkede olup bitenler, burjuvazinin hangi yollarla nasıl palazlandı ve palazlandığı, YÜRÜYÜŞ'te daha önceleri yazıldı. İçerideki gelişmelerin kaçınılmaz olarak dışa yansımaları, 1971 den itibaren en açık biçimine bürünüyor. Mısır, içeride burjuvazinin etkinliğine paralel olarak, dışarda da emperyalizmin dümen suyuna giriyor. Rugünlerde üzerinden 1 yıl geçen Sina anlaşması emperyalizm ve sionizme teslimiyetin ve bölgedeki ilerici Arap gruplarını bölme ve tecrit po-

litikasının en belirgin adımlarından biri. Bu belirgin adım atıldığı aralarda, Mısır Komünist Partisi yeniden konuluyor. Parti şimdiki, içeride ekonomiyi adım adım burjuvazinin ellerine teslim edip anti-komünist politika için bir mazeret teşkil edemeyeceğini" söylüyor. Gerçekten de öyle. İki cephede birden savaş yürüttüğünü sanan küçük burjuva kafasının, sonunda burjuvazinin hizmetine kapıldığı çok iyi bilinen bir gerçek.

Mısırda birlikte; komünistleri ezmenin, yabancı sermaye yatırımlarına geniş izinler tanınmanın, kamu sektörünün faaliyetlerini kısıtlamanın, petrol arama haklarını batılı emperyalist devletlere vermenin, ilerici bir ya da "kapitalist olmayan yol" olmadığı anlaşıldı.

Şimdi Suriye deneyini izlemek gerekiyor.

TIP'İN KAMPANYASI VE SERMAYENİN YAYIN ORGANLARI

Türkiye İşçi Partisi, 1 Eylül Dünya Barış Günü dolayısıyla, 31 Ağustos'u 1 Eylül'e bağlayan gece, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yoğun bir afişleme kampanyası gerçekleştirdi.

Türkiye'de ilk kez kutlanan Dünya Barış Günü, Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkilerin gerginliğini koruduğu günlere rastladı. Bu nedenle, gerici şoven çevreler, Barış Günü'nün anılması ve kutlanışını saptırıp karalamak için olmadık yollara başvurdular. Bunun yanı sıra, afişleme çalışmalarına katılan Türkiye İşçi Partisi üyeleri, polislin yasa dışı engellemeleri ile karşılaştılar. Karakollara götürülen TIP'liler, burada polislin fiili saldırıları ile karşılaştılar. Bütün şoven histeriye ve polislin yasa dışı engellemelerine karşın, afişleme çalışmaları başarı ile sürdürüldü.

Bu arada, iki ülke arasındaki gerginliğin sürdürülmesinden, gerici şoven duyguların karşılıklı olarak halklar arasında yerleşmesinden, iktidarları açından yarar uman kimi çevreler ve bu arada onların hizmetindeki yayın organları, barıştan yana çabalarını karalamaya uğraşıyorlar.

Bütün bunlar, sermayenin, sosyalistlerin başını çektiği bir barış mücadelesinden ne kadar irtüdüğünü gösterdi. TIP'in afişleri, hemen ertesi gün elden geldiğince kapanmaya, sökülmeğe çalışıldı.

Polis baskılarının, afiş kapatmaçabalarının yanı sıra, sermaye basınının çeşitli kolları da Barış kampanyasını boy hedefi seçmekte gecikmedi. Takunülçisinde, AP'isine kadar tüm basın organları "Savaş Hayır" sloganını boy hedefi seçti. AP'nin Son Havadis'i, TIP'in afişini manşete çıkarp "Solcular Dünya Barış Günü'nü Propaganda Vesilesi Yaptılar" başlığı ile şoven koroda yerini layıkıyla alıyordu.

İMALAT SANAYİNDE Ü

S. BAYSAN

Sayfalarımızda yer alan şeklin incelenmesinde ortaya çıkan bazı noktaları kısaca özetleyerek başlayalım. Diyelim imalat sanayinin ürettiği bütün malların üretim koşullarını ortalama olarak kendinde toplayan bir mal var. Böyle bir maldan 1963 ve 1974 yıllarında aynı miktarda ürettiğimizi varsayalım. Bu mamul eşyanın 100 liralık bir parçasını 1963 yılındaki oluşumu şöyle: 66 liralık hammadde ve ara malları, 11 liralık işgücü ve geri kalan, 23 liralık da kâr. Diğer bir deyişle maliyetin onda bir kadını ücretler oluştururken hemen hemen dörtte birini kâr oluşturuyor. Bu ilikhi kaba çizgiyle böyle olagelmıştır. Aynı mamul eşyanın 1974'deki değeri, fiyat ve diğer maliyetlerin artışı nedeniyle 312 liraya yükseldi. Bunun 193 lirası hammadde ve ara malların maliyetinden, 31 lirası işgücü maliyetinden ve geri kalan 88 lirası ise kârdan oluşmaktadır.

Toplam maliyetteki ve oluşumundaki bu değişimlerin nedeni, üretimin bir ölçüde teknolojik gelişmeden etkilenmesi. Bunun yanı sıra maliyeti oluşturan parçaların fiyatlarının değişik hızlarda artması da önemli bir faktör. Bu değişik artış hızlarına kısaca bir göz atalım. Bu devrede ücretler % 310 artmıştır. Fiyatlardaki artış ise % 212. Aradaki fark 98 olmakla birlikte, reel ücretlerdeki artış hesaplamak için yapılması gereken işlem, çıkarma değil bölme. Bunu açık açık belirtmek gerekiyor; çünkü bu hatayı bilerek yapan bazı sermaye sözcülerinin söylediklerini açığa çıkarmak gerekiyor. Doğru şekilde hesaplanınca, reel ücretlerdeki artış % 31 olarak gerçekleşmektedir. Diğer bir deyişle, yıl başına % 2.5 dolaylarında ortalama bir artış hızı. Halbuki bu devre içinde aynı mali üretilmek için gerekli işgücünde % 30'u aşan bir tasarruf sağlanmış. Bu, işgücü verimliliğinde % 45 dolaylarında bir artış demek; yıl başına % 3.4'lük bir hız. Verimlilik % 3.4 artarken reel ücretlerdeki artış % 2.5'da torker. İşgücü verimliliği, artışı oranda değerlendirilmiyor demek ki.

KAR ORANLARI ARTIYOR

Gene şekle döneelim. Lira cinsinden değil de yüzdelik olarak inceleyelim. 1963'de 100 liralık bir üretim yapan sanayici bunun % 23'ünü kâr olarak alıyordu. 1974 yılında bu oran % 28'e çıkmıştı. Bu artış bir dereceye kadar teknolojik gelişmeden dolayı hammadde ve ara mallarının daha iyi ve verimli kullanılışının sonucunda ortaya çıkmaktaydı da aynı zamanda bir önceki paragrafta değinilen işgücü verimlilik artışının ve artışın yararlanmanın da büyük önemi var.

Son zamanlarda bir hayli güçlü yavaş parak yoğun bir propagandaya girişen sanayicilerimizin hangi koşullar altında çalışmakla olduklarının kaba bir kaç rakam kullanarak anlatılışı bu. Sonuçları çıkarmamıza olanak sağlayan ham bilgi, Devlet İstatistik Enstitüsü'nden geliyor: Yıllık Sanayi Sayımları. Bunlar aslında anket sorularına işverenin kendi verdiği yanıtların derlenmesinden başka bir şey değil. Anketlere verilen yanıtların hangi yönde yanlışlıca olabileceğini kestirebilmek büyük bir yetenek gerektiriyor. Ama, işte, gene de çıkan sonuçlar, bun-

lar. İşverenler bundan kısa bir zaman öncesine kadar verimlilik artışının ücret artışlarını izlediğini, işçilerin verimlilik artışlarını aşan ücret taleplerinde bulduklarının durmadan ortaya sürüyorlardı. Bunun böyle olmadığı gösterildi kendilerine... Şimdi "40 milyonluk tüketici" edebiyatına başvuru, tüketiciyi işçi sınıfına karşı kıskırtına çabasındalar. Güya ücretler aşırı fiyat artışlarına neden oluyormuş. Toplu sözleşme ile fiyat artışlarını karşılayıp hatta aşan sendikaların bir derdi yokmuş. Ama işin yükü geniş tüketici küllerinin omuzlarında. Kendileri için istedikleri bir şey yokmuş. Olsa olsa, maliyetlerin artışı, yatırım yapıp ekonomiyi kalkındırma güçlerini sınırlıyormuş.

MALİYETLERİN YAPISI VE DEĞİŞİMİ

Hiç kimseyle bundan daha pervasızca alay edilemez. Yukarıda verilen rakamlar kullanılarak gösterilebilecek başka şeyler de var. Bir şü: 1963'den 1974'e kadar olan onbir yıllık devrede fiyatları 100'den 312'ye yükselten neden ücretler değil. Gerçi ücretler % 310 artmış ama ücretlerin toplam maliyetler içindeki payı o kadar düşük ki (% 10 dolayında olup giderek düşen bir oran) ücret artışlarının maliyetleri artırıcı etkisi 212 lira içinde 20 lira olarak kalmış. Diğer bir deyişle maliyetlerdeki artışın % 9.5'lük bir kısmını ücret artışları açıklıyor. Ya geri kalan artışın nedeni? Gerçi sanayi mallarının fiyatlarındaki enflasyonun en belirgin etkeni, girdi fiyatları. Hammadde ve ara mallarının fiyatlarındaki artışın maliyetlere katkısı 127 lira. Ancak bu bile artışı % 60'luk bir kısmını açıklıyor. Geri kalan fiyat artışının nedeni? Hem de daha % 30.5 gibi önemli bir kısım var açıklanması gereken. Daha çok kâr etme hırsı, kâr oranını ve toplam kârı dunnadan artırma hırsı, 212 liralık artışın 65 liralık bölümünü oluşturuyor. Eğer 1963'deki kâr oranıyla yetsinlersedi, toplam kârların maliyetlerin belirli bir oranında tutarak yükseltsele, 1963'deki 23 lira 1974'de 72 lira olacaktı. Hiç de azımsanacak bir artış değil. Fiyat artışlarını 212 lira yerine 196 lirada tutabilecek bir önlem. Ama işverenlerin aklında olan başka. Asıl istediklerini elde etsele, örneğin ücretleri durdurabilsele, ücretlerde 1963'den 1974'e kadar hiç bir değişime olmasa, 100 liralık ücret 410 liraya çıkmayıp gene 100 lirada kalmış olsa fiyatları yine 100'de 292'ye yükselcekti. 312'ye değil de 292'ye. Düşünelim, Eğer ücretler bugün iki misli artırsa, bütün ücretler bugünkü düzeylerinin iki katı olsalar fiyatların topu topu % 10 artması gerekir. Bundan fazla artan, başka yere gidiyor demektir. Bu durumda ücretlerdeki artış bugünkü enflasyonun asla nedeni olmaz. Nedeni başka yerde aramak gerekir. Son haftalarda işveren sözcüleri tarafından koparılan yaygaranın da bu arayışı saptıramayacağı da belli.

Belki de dikkat çekmeyen en çarpıcı bulgu şu: 1963'de kârın payı, ücretlerin payının iki katını oluştururken bu oran 1974'de neydeyse üç katına varmış. Tekeleli sermayenin, YÜRÜ-YÜŞ'ün önceki sayılarında gösterildiği

gibi giderek merkezleşmesi, Türkiye işçi sınıfının sayıca giderek çoğalması ve kullanan bütün sayı ve verilerin Türkiye imalat sanayi ortalamasına göstermesi açısından düşündürücü bir sonuç. Gelir bölümününün giderek adaletsizleştiğine ilişkin güçlü bir kanıt.

Benzeri gözlemler yalnız imalat sanayinin tümü için değil, tek tek dalları için de değişen geçerlilikte söylenebilir. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün sayımlar her iş kolunu bir değeri kadar ayrıntılı kapsamıyor. Biz birinci çizelgede yer alıp göreceki olarak daha güvenilir olan bir kaç dal için benzer temel bilgileri veriyoruz. Her birinden çıkan sonuç, dedigimiz gibi, benzer. Çizelge herhangi bir sanayi dalının ürettiği malın fiyatında 100 liralık bir artış olduğu zaman bunun kaç lirasının ücret artışlarından, kaç lirasının kâr artışlarından üleri geldiğini göstermektedir. Genel olarak ikiye bir olan oran sanayinin tümü için söylediklerimizle de uyum içinde.

İŞVEREN ARAŞTIRMASI

Sözü edilen kampanyaya katılan yalnızca sermayenin doğrudan üyelerinden oluşmuyor. "Bugüne kadar soruna bilimsel olarak" yaklaşılmıyormuş... Bundan sonra bilimsel şekilde hareket edebileceklermiş. Ve hemen örneklerini görüyoruz. Kiraladıkları bir dizi üniversite üyesi acaylele bir araya getirilmiş bir kaç rakamı kullanıp ahkâm kesiyorlar. Umursamaz dikkatsizliklerine mi, yoksa

ÇİZELGE - I

Çeşitli sanayi malları fiyatlarının 100 liralık artışında Ücret ve Kâr artışlarının karşılıklı payları (TL).

Sanayi Dalı	Ücretin Payı	Kârın Payı
Gıda	6	13
Dokuma	11	23
Kağıt	7	36
Kauçuk	2	18
Metal Ana Sanayi	7	15
Madeni Eşya	14	25

sınırlı yeteneklerine mi bağlıyacağımızı kestiremediğimiz hatalarla ortaya çıkıp, hem sermayenin kendi broşür ve kitapçılarındaki, hem de sermayeyle giderek bütünleşen basınımda sayfa dolduruyorlar. Açılan bu kampanyaya "haber" diye bile olsa geniş yer vererek bilimsizce katılan bazı "ilerici" basımımızın katkıları bu kadarla da kalmıyor. Bazı fıkrâ yazarları aynı yönde kalem kullanıyor. Dolayısıyla genel saldırıyı karşılayıp geri çevirmek gene sosyalistlerle düşüyor. Ve bu iş yalnızca "bilimsel" çalışmalarla sürdürülecek bir iş de değil. Tam tersine gerekli çalışma, işçi sınıfının içinde onun örgütlenmesini hızlandırma, ekonomik ve politik örgütlerini güçlendirmekten geçiyor. Bu arada işçi sınıfına açık olarak, yaşamlarını sürdürmelerine yetecek kadar ücretin kendilerine ödenmemekte olduğunu anlatmak gerekiyor. Bunun sermayenin kampanyası tarafından bulandırılmıyaca-

caik kadar açık olarak anlatılması gerek. Buraya kadar söylenelere başka şeyler eklemekten önce sermayenin sözcülüğünü yapmacı üzere seçilen Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nun bu nedenle yaptırıldığı araştırmaya bir göz atalım.

Daha ilk sayfalarda başlıyan sahte-kârlılıkları, baskının kalitesi ve bir sürü çizelge - şekil gizleyemiyor. 58 büyük işletmede 1970-75 yıllarının bilgilerini kapsayan anketler yapılmış. Ortalama ücretler hesaplanmış. Yalnız, çalışmanın kapsamına alınan ücretlilerin 6 yıllık devre boyunca aynı kişiler olmasına özel özen gösterilmiş. Gerekece de kapsama giren bilgilerin devre başında veya sonunda karşılaştırılabilir olması. Bu yol anketçilikte, örneklemde çok kullanılan bir yol. Gözlem altında bulunan örneklem üyelerinin değişmemesi aranır bir özellik. Örneğin üyelerinden biri ayrılırsa kendisiyle ilgili o zamana kadar derlenen bilgi kullanılmaz. Ya da tam tersi, örneğe sonradan yeni bir üye katılrsa geçmişe ilişkin olarak onunla ilgili bilgi derlenmez. Fakat elimizdeki çalışmada açısından bu yol kullanılabilecek bir yol değil. Çünkü, devrenin başında işyerinde olup da sonradan ayrılan işçinin ücreti, kademliliğinden dolayı muhtemelen yüksek. Şimdi, bu işçi ile ilgili bilgileri çalışma dışı bırakarak devrenin başındaki ortalama ücretleri hesaplarken gerçekten daha düşük bir sonuç elde ederiz. Aynı şekilde işyerine sonradan katılan bir işçinin ücreti de muhtemelen düşük olacak. Onunla ilgili bilgileri kullanmamak demek devrenin sonundaki

ortalama ücret hesaplamasında gerçekten yüksek bir sonuç elde etmek demek. Çirip çıkan işçilerle ilgili bilgileri çalışma dışı bırakmak doğrudan böyle bir sonuç doğuruyor. Başlangıçtaki ortalama ücretler düşük, sondaki ortalama ücretler yüksek. Zaten, çalışmanın göstermek istediği de bu; ücretler hızla artmaktadır. Bilgiyi istediğin gibi toplasan istediğin sonucu da kolaylıkla elde edersin. Hatta Konfederasyonu'nu bu kadar sıkıntıya katılmasına da gerek kalmaz. Neyse, biz bu hatayı düzeltmeye çalışalım. Hem de işverenlerin işeye gelecek bir şekilde. Başta geçici işçilerin sondaki geçici işçilerden daha çok kazanmadığını varsayalım. Diyelim ki hepsi asgari ücretlerle çalışmaktadır. Broşürün 1. ve 4. tablolarından bazı bilgileri özetliyoruz ikinci çizelgemizin ilk beş sütunünde veriyoruz. 6. sütun kapsam dışı bırakılmış ve büyük olasılıkla asgari ücretlerde çalıştırılan ve yarıdan çoğu

PATRON-SARI SENDİKA

MUĞLA YSE'DE DÖNEN OYUNLAR

YURUYUŞ'un birçok sayısında Köy İşleri Bakanlığı YSE Genel Müdürlüğüne bağlı işyerlerinde çalışan işçilerin mücadeleleriyle ilgili haber ve yazılar çıktı. YSE teşkilatına Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde Ülkü Ocaklı, MHP'li komandoların alındığına, hatta bazı işyerlerinde bu adamlara ulusuzluc ücret ödendiğine, faşist yapıları bazı amirlerin ilercisi işçileri dövdürdüğüne, işten atma ve sürülmelere, doğrudan MHP'nin çalışmalarını destekleyen ve resmi yazılarla komandoların gecelerine davetiyeye çıkarılma kadar varan haberler YURUYUŞ'ta geniş olarak yer aldı. Ayrıca YSE bünyesinde işçilerin, san sendikacı ve MHP eğilimli olan KÖY-YSE-İŞ sendikası yöneticilerine karşı verdikleri mücadeleler de daha önceleri anlatılmıştı. Kısa bir süre önce de YSE'de san KÖY-YSE-İŞ sendikası bir sözleşme yapmış ve "Türk Ata Sporunu Çeliştirme" ve "Milli Sanayii Teşvik" adları altında işçilerden tonla para kestirip yükünü tuttuğu belirtilmişti.

YSE işçilerinin bağlı oldukları KÖY-YSE-İŞ sendikasının Muğla şubesini ilercisi işçilerin yönetimindedir. Şube başkanı da ilercisi işçilerin sevdiği, saydığı bir kimse idi.

Toplu iş sözleşmesinin niteliği, sendikadan "sarılığı" konusunda şüpheli yan bırakıyorsa da, sendika eski başkanın yapılarına göz atmak gerekiyor. "Eski başkanı" diyoruz. Çünkü başkan İlhan Gözelen bir süre kadar önce, İl YSE Müdürü İlhan Unsall tarafından işten uzaklaştırılmış bulunuyor. İl Hakem Kurulu, Unsall'ın tekrar işe alınması doğrultusunda bir karar verdiği halde, işveren "üç misli tazminat" ödemeği kabul ederek, başkanın tekrar işe alınmasını, sendika başkanı olmasının önüne geçilmesinde kararlı. Bunun nedenleri araştırıldığında ise ortaya, YSE'nin diğer illerdeki uygulamalarının artık "bilinen" duruma gelmiş bir tablo çıkıyor.

Eski sendika başkanı ile AP yanlısı müdür arasındaki tartışma, başkanın, müdürün resmi olanakları kendi kişisel ihtiyaçları için alabilirdiği cömertçe kullanmasına karşı çıkmaya keskinleşiyor. Geçerken müdür, YSE'nin arabalarından, gerek kendi işleri gerekse, çocuklarının okula götürülmesi, karısının çarşı-pazar işi, gezmeleri gibi, aile işlerinde pervasızca faydalanıyor. "Müdürün üç arabası olduğu"ndan bahsediliyor. Evi, değme milyonlere taş çıkartacak bir lüks içinde. Makam odası işçilerin görüşüne göre, "bir devlet başkanının makam odasını geride bırakır."

Ancak, İlhan Gözelen'in işten atılmasından sonra, ortada "yeni sendika başkanı aday"ı olarak boy gösteren Cumhuriyet'in gerek İl YSE Müdürü ile aralarındaki "su sızma" ve gerekse AP'li bir kişi olarak bilinmesi, olayın gerçek nedeni sayılabilecek olguyu su yüzüne çıkarıyor.

Yeni başkan aday "koyu bir Demirelci". Demirel'in, Muğla'ya gelmesi sırasında, kahvesinin önüne AP sloganlarını yazanlara karşı çıktığı iş dönümlerle ödüllendirilen bir gençle gelişen olaylara "adı karışmış" bir zat. Gerek işçiler ve gerekse Muğla halkı, özellikle bu olaylardan sonra, Cumhuriyet'i "çok iyi" tanıyor.

Cumhuriyet sendika için yeni başkan olmasını isteyenleri ve bizzat

destekleyenlerin başında, İl YSE Müdürü Unsall geliyor. Müdürün gayri resmi baskısı ile, yeni başkanın seçilmesini için gerekli genel kurulun toplanabilmesini sağlamak amacıyla, işçiler arasında imza topluyor. "Baskı" ile şimdiye dek ancak 50 kadar imza toplanabilmiş. Muğla YSE'de 250 kadar işçi çalışıyor. İşçiler, eski başkanın seçilmesini ve "işçi dostu" olarak görüyorlar. Bir AP'linin ve hele müdürle "sıkı-fıkı" olup, adı, niteliği olaylara karışmış birinin, sendikaya başkan olmasının kesin kararları...

Muğla YSE'de, önümüzdeki günler ilgilik gelişmeler bekleniyor. İşçiler gözleminin önünde açık olarak dönen dolapları görüp daha bilinçleniyorlar.

TEZ BÜRO-İŞ'İN OYUNLARI

Köy İşleri Bakanlığı'na bağlı Kooperatifler Genel Müdürlüğü'nde çalışan DISK'e bağlı Sosyal-İş üyesi işçiler üzerindeki baskılar giderek yoğunlaşıyor.

Baskıları planlayanlar ve yürürlüğe koyanlar, genel müdürlükte görevli bürokratlarla TURK-İŞ'e bağlı Tez Büro İş sendikası.

Kooperatifler bünyesinde bulunan üç genel müdürün her biri MC'nin ayrı üç partisine mensup. AP, MHP ve MSP militanları. Bu militan MC'lerin ortaklık kurdukları Tez Büro-İş ise, bağlı bulunduğu konfederasyon içinde sosyal demokratlığın şampiyonları arasında. Tez Büro-İş, işçilerden ücret alabilmek için MCLİ gerici bürokratlarla işbirliği yapmaktan çekinmemektedir.

Tez Büro İş'in kını şuradan ileri geliyor. Bundan bir yıl kadar önce, söz konusu işyerindeki işçiler, Tez Büro-İş'ten ayrılarak Sosyal-İş'e geçiyorlar. Bunu başarılı bir sözleşme izliyor. O zamandan bu yana, san sendika yöneticileri işyerlerinde Sosyal-İş'i söküp atabilmek için olmadık tertiplere başvuruyorlar.

İşçileri Sosyal-İş'ten ayırmak için, belki koparabileceklerimiz olur diye işçilerin ayağına noter götürüyor bu san yöneticiler. Noter bekliyor, Tez Büro-İş yöneticileri "ikna" edebilmek için işçileri tek tek odalara çekiyorlar. "İkna" sağlanamazsa, işçiler işten atılmakla tehdit ediliyorlar.

İşçiler, baskıların sürmesi halinde eyleme geçmekte kararlılar. Bunun sonuçlarından sorumlu olacaklar ise, eyletici yönetim ve san şebekeleridir.

İZMİR HALİNDE 200 İŞÇİ "ARTIK YETER" DEDİ

İzmir halinde çalışan 200 işçi, gecelerinde direnişe başladı.

İzmir halinde çalışanlar, sigortalı değil. En baat işçi haklarından bile yoksun durumdadır. Bunun için direnişe başladılar; başka bir yol yoktu önlerinde.

Önce işverenlerden söz edelim. İzmir hal, ortasından yol geçen, hangarına bir yer. Bu yolun iki yanı, parsellerle ayrılmış. Komisyoncular, bu parsellerde iş tutuyorlar. İşte; işveren durumunda bulunanlar, bu komisyoncular.

Komisyoncuların yanında, genellik-

le 3-4 işçi çalışıyor. Parsel işçileri adı veriliyor bunlara. Bunların dışında, bir de sırt hamalları var. Sırt hamalları götürülür usulde çalışıyorlar. Kapatılan kapatılan sırt hamallarının emeğini. Genellikle çok düşük bir ücrete. Belirli işyerleri yok, belirli patronları yok.

Tümü de sigortasız. İş ve yaşam güvenliğinden bütünü ile yoksunlar. Patron istediği anda işlerine son verebiliyor. Ya da türlü kaza ve sakatlıklar sonucunda çalışamaz hale geliyorlar.

Direnışteki hal emekçileri toplu halde

Bunların yapmaları gereken işi biraz daha açalım. Alışılmış deyimli ile "tahmil tahliye" deniyor bunların işine. Kamyonlardan mal boşaltıyorlar, başka kamyonlara mal yükliyorlar. Ancak bütün bunlar, işlerinin "tahmil tahliye"ye ilişkin bölümü. Bunun dışında uygulamada başka angaryalar var. Genellikle, patronun arabasının yıkanması, günlük alışverişinin yapılması, büro temizliği gibi işler de bunlara yükleniyor. Kısacası, üzerlerine yüklenildikçe yükleniliyor. İzmir halinde, yük kaldırılmaktan sakatlanmış çalışanlar, işveren tarafından işten atılmak üzere çıkarıldığından dardan düşer.

rek ölen işçiler anlatılır hep. Bunlar, bazı örnekler.

Sözünü ettiğimiz parsellerde, günün her saati mal gelir. Bu nedenle 24 saat çalışılır parsellerde. Mali indirenler, tartanlar, bindirenler hep işçilerdir. Komisyoncu, üretici ile perakendeci arasında aracılık eder. Yapıldığı iş, gördüğü "hizmet" budur. Komisyoncu, üreticiden alıp, kendisinden sonraki perakendeciye devrettiği her 100 TL'lik maldan 8 TL komisyon alır. İşçiler ise parça başına

üzümirmibez kuruş alırlar. Günün herhangi bir saatinde mal gelebileceği için her parselin işçileri 24 saat orada bulunmak zorundadır. Yemekse, iki mal teslimi arasında. Uyku da öyle. Arada bir süreye uyuyabilirlerse ne ala... Bir süre sonra "mal gelecek" ve uyandırılacaklardır.

Bu, haftanın 6 günü böyle sürer. İznileri ancak Cumartesi akşamı saat 20.00 Pazar öğleyin 12'ye kadardır. Senelik izin diye birşey söz konusu değil. Hastalanırlarsa da kendilerini kaybederler. Çünkü işlerine hemen son verilir.

Hal işçilerinin direnişi sürüyor. İşçilerin birinci plandaki isteği, sigortalı olabilmektir. 200 işçi bunun için mücadele ediyor.

TURİZM İŞ ÜYELERİ DİSK'İN "TABANINI ŞOŞ VE KARAR HAKKI" İLKESINE SAHİP ÇIKIYOR

Turizm-İş üyeleri Genel Merkezde bazı yöneticilerin sendikada çalışanların işlerine İş Kanunu'nun 13. maddesinin uygulanarak son verilmesini ve İç Anadolu Bölge Temsilcisi İsmail Aslan'ın görevden alınmasını tepkiyle karşılıyor.

Özellikle Ankara'da üyelerin büyük bir kısmı aralarında imza toplayarak bu durumu protesto ediyorlar.

Bunların büyük çoğunluğu protesto dilekçelerinde "iş kanununun faşist hükümlerinden biridir diye kaldırılması yolunda mücadele yürütülen 13. maddesinin uygulanmasını" ve "1975 Ocagında Şube Genel Kurulu'na seçilen İsmail Aslan'ın görevden alınmasını" DİSK'in demokrasi mücadelesine ve tabanın söz ve karar hakkı ilkesine ters olduğunu vurguluyorlar.

Bu dilekçelerde birinde "... İsmail Aslan'ın geçerliliğinden kuşku duyduğumuz iddia ve isnatlarla, onur kuruluna sevkinin hoşnutsuzlukla karşılanmaktadır. İsmail Aslan'ın bölgemizdeki çalışmalarıyla kendini işçilere sevdirmiş ve işverenlere de ayrılmış kabul ettirmiş bir kişi olarak özellikle bölgemizde toplu sözleşmelerin yaklaştığı, örgütlenmenin hızlandığı ve bir grevin sürmekte olduğu bir dönemde görevden alınması gerekçeleri ne olursa olsun olumlu karşılanamaz. Kaldı ki, kon grevden bu yana gelişen ve yakından izlediğimiz olaylar, İsmail Aslan hakkında bu kararın siyasi görüşlerinden dolayı alındığı kanısını uyandırmaktadır." deniliyor.

Roma Otelindeki grevi işçiler ise işveren grev yerine grevin başlamasından bu yana ilk defa gelecek için girmek isteme cesaretinde bulunmasını İsmail Aslan'ın görevden alınması kararına bağlıyor. Onlar da dilekçelerinde "biz bu bölgenin ve grevin geleceği için zararlı oluruyuz" diyorlar.

Ote yandan işçiler, İsmail Aslan'ın yerine tayin edilen kişinin sendikadan üyesi dahi olmasını da kınayarak, DİSK'in demokrasi mücadelesine ve tüm ilkelere sahip çıkacaklarını, bu ilkelere sulandırmak isteyenlere mücadele edebileceklerini belirtiyorlar.

İŞBİRLİĞİNE KARŞI...

İŞÇİ SINIFININ EKONOMİK VE SİYASAL MÜCADELESİ BÜYÜK MERKEZLERDE GİDEREK GÜÇLENİRKEN, BU MERKEZLERİN DIŞINDA KALAN BÖLGELERDE DE ÖNEMLİ GELİŞMELER OLUYOR. BİR YANDAN, UZUN SÜRE ÖRGÜTSÜZ KALAN GENİŞ EMEKÇİ-İŞÇİ YIGINLAR, SENDİKAL ÖRGÜTLENMENİN, PATRONLARA KARŞI BİRLİKTE DİRENMENİN YARARLARINI GÖRÜYÖRLER. ÖTE YANDAN, İLERİCİ SOSYALİST SENDİKALAR, BUGÜNE KADAR ÖRGÜTLENMENİN GİREMEDİĞİ, YA DA SENDİKA ADINA SARI PATRON ÖRGÜTLERİNİN AT OYNATTIĞI BÖLGELERDE GİDEREK GÜÇLENİYÖRLER.

KERAMİK-İŞ, EGE'DE GERÇEK SENDİKACILIĞI YERLEŞTİRİYOR

AK-TOP'da 40 gündür sürdürülen grev sona erdi.

Akhisar'da bulunan AK-TOP tuğla fabrikasının 49 işçisinin başlattığı grev sona erdi. Direnişin gelişimi şöyle:

Sendikalaşma ve kimi sosyal hakları elde etme çabası içindeki tuğla işçileri 40 gün önce patronun lokavtı ile karşılaşıyorlar. Bunun üzerine greve gidiliyor.

İşveren bu grev ve lokavt olaylarından bir başka türlü yararlanmak istiyor. İftis söylentileri yayarak bazı küçük hisseleri elinde toplama girişimlerinde bulunuyor. Tabii bu arada çevreyi işçilerin aleyhine kaşırtmak için de elinden geleni yapıyor.

Ancak, işçilerin kararlı tutumu sonucunda bütün bu oyunlar boşa çıkıyor. İşçiler haklı davalarını tüm Akhisar halkına duyuruyorlar. Sunda zafere ulaşıyorlar. 40 gün öncesinin örgütsüz, sosyal haksız tuğla işçileri, bundan böyle 40 TL'yi bulan sosyal haklarını sahibi olarak, öncesine kıyasla çok yüksek bir ücret düzeyinde ve örgütlü olarak çalışacaklar.

Akhisar'da elde edilen bu kazanımlar, gerçekte, DİSK'e bağlı Keramik-İş sendikası son zamanlarda Ege bölgesinde kazandığı mevzilerden yalnızca bir tanesi. Başka örnekler de var.

Örneğin, Aydın'a bağlı Ortaklar bucagında kurulu İtimat tuğla fabrikasında 75 işçi de geçtiğimiz günler içerisinde Keramik-İş'te örgütlenmek üzere teşebbis ediyorlar. Ortaklar'daki işçilerin daha önce iki kez sendikalaşma girişim-

leri olmuş. İkisinde de Türk-İş'e bağlı san Çimse-İş'le çıkmışlar yola. İkisinde sendika baskılar karşısında işçileri yan yolda bırakıp ortadan çekilmiş. İkincisinde yine aynı sendikann yöneticileri patron tarafından satın alınıp, işçileri satmışlar.

İtimat Tuğla işyerinde baskılar gerçekten yoğun. İşverenin oğlu azgın bir Ülkü Ocak'lı. İşçilere çeşitli saldırılar yönetiyor. Kadın işçilere ise 50 kg. yük taşıtılıyor. Fırınlara çalışmaya sokuluyorlar. Gece vardiyalarına alınıyorlar. Bunların tümü yasak olduğu halde.

İşçilerin yeniden ve bu kez DİSK çatısı altında örgütlenme girişimlere başlamaları üzerine baskılar daha da artıyor. Fabrikann burnunun dibine Ülkü Ocak-

lan Şubesi açılıyor. Ne var ki çeşitli baskılara rağmen, işçiler Keramik-İş'te örgütlenmelerini tamamladılar. Yapılan grev oylaması olumlu sonuçlandı. Keramik-İş İzmir Şube Başkanı Ahmet Nalbantoğlu, bugünlerde grev hazırlıklarına ille uğraşıyor.

Son örnek de Alaşehir'den. Türkler kiremit ile Hilâl kiremit ve tuğla fabrikalarında Keramik-İş hızı bir gelişim gösterdi. Her iki işyerinde de yetki çarşısı yapıldı. Yetkinin-önümüzdeki günlerde kesinleşmesi bekleniyor.

Sağlıklı örgütlenme önümüzdeki aylarda da geçecek. Sara sendikacılığın faydası her geçen gün daha çok ortaya çıkıyor. Buna karşılık, devrimci sendikacılık sürekli olarak ileri adımlar atıyor.

Ahmet Nalbantoğlu: Keramik-İş Ege'de güçleniyor

EREĞLİ'DE MADEN-İŞ SEÇİMLERİ

Ereğli Demir Çelik Fabrikalarında yetkili olan sendika, DİSK'e bağlı Maden-İş. Ereğli Demir Çelik fabrikalarında sendikali 7.000 civarında işçi çalışıyor.

Maden-İş 9. bölge temsilcisinin bir süre önce istifası ile boşalan bölge temsilciliği seçimleri, bölge genel kurulunun toplanması ile 29 Ağustos günü yapıldı.

Genel kurulun dilekleri ve temennileri bölümünde söz alan işçiler, işçi sınıfının sendikal mücadelesinin ayırıcı niteliğinin sınıf sendikacılığı olduğunu; sınıf sendikacılığının emek ve sermaye arasındaki mücadelede sınıfsal tavır almayı ve son tahlilde insanın insan tarafından sömürülmesine son verilmesini amaçlayan bir sendikacılık olduğunu, bu ilkelere sosyalist sendikacılığın sahip çıktığını belirttiler.

Bölge temsilciliği için adaylığını koyan bazı işçilerin adaylıklarının "tü-zük hükümlerine uygun olmama" gerekçesi ile reddedilmesi ve seçimlere tek adıyla gidilmesi üzerine, bazı işçiler seçimlerde oy kullanmayacaklarını açıkladılar.

Seçimlerden önce söz alan Türkiye İşçi Partisi Karadeniz Ereğli İlçe Yöne-

tim Kurulu üyesi ve ünite temsilcisi Cahit Yalçın, seçimlerde boş oy kullanma gereğini şöyle açıkladı:

"Bölgemiz sendika temsilciliğine beş arkadaşımız adaylık için müracaat etmiştir. Sendikamız merkez yöneticileri bu beş adaydan yalnız bir tanesinin adaylığını kabul etmiştir. Gereçekleri ne olursa olsun, tek bir adayla kongre yapmamız, sendikamızın demokratik ilkelerine aykırıdır. Sendikamızın belli yöneticilerinin sendikalist hesapları neticesi aldıkları bu kararın hesabı mutlaka sorulacaktır. Erdemir işçilerinin sendikal birliğini zedeleyip, bu kararın protesto ediyoruz. İşçiler, seçtikleri yöneticilere güvenmeli, saygı duymalı, desteklemeli ve denetleyebilmelidirler. Bu kongremiz bu neticeyi sağlayacak nitelikte değildir."

Yalçın, konuşmasını "Bizler, DİSK'in amaç ve ilkelerini savunacak ve onları daha da ileriye götürecektir yöneticileri seçmek istiyoruz" sözleri ile tamamladı.

Genel Kurul sonucunda, tek aday bulunan, daha önceki istifası genel kurulun toplanmasına neden olan Şükrü Özbayrak başkanlığa seçildi.

Sayım sırasında 60 oy boş çıktı.

MEMURLARIN YENİ BİR SUÇU

Türkiye'de, özel kesime ait işyerlerinde olduğu gibi, kamu kuruluşlarında ve devlet dairelerinde de, çalışanlara, ilericiler kurullarına üye olanlara karşı girişilen baskılar alabildiğine yoğunlaşıyor.

Küçük ama ilginç bir örnek, PTT'de çalışan bir ambar memurunun başına gelenler. Yunus Uysal, Umranıye'de, PTT'ye ait bir işyerinde ambar memuru olarak çalışıyor. Aynı zamanda TÜM-DER üyesi.

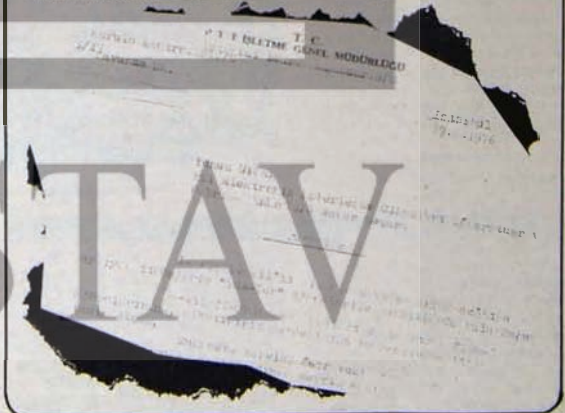
Sorun da burada ortaya çıkıyor. PTT İstanbul Bölge Başmüdürlüğü, Yunus Uysal hakkında hemen takibata geçiyor. Başmüdürlük, Uysal'ın "suç"larını saydıktan sonra, 5 gün içinde savunmasını hazırlamasını kendisine bildiriyor.

Burada ilginç olan, Uysal'ın işlediği "suç"lar. Yoksa, benzer uygulamalar, MC devrinde hemen hemen tüm kamu kuruluşlarında geçerlilikte. Şimdi gelenik Uysal'ın suçlarına:

Uysal'ın birinci "suç"u, "PTT Teşkilatı aleyhinde ve memurluk adabına uymayan ifadelerle TÜM-DER ajansları ile tenkitte bulunduğunuz" şeklinde ifade ediyor. Bu duruma göre, PTT'den şikayet etmek bir "suç". Bu suç hergün milyonlarca kişi işliyor. Ama Uysal bu suçun bir de "TÜM-DER ajansları ile" işliyor ki asıl can alıcı nokta burada. Uysal, tenkitlerini bu ajanslar ile yapmısa belki de suçu hafifleyecekti.

Uysal'ın diğer bir suçu da şu: "Muhasebe servisi amir vekiline servis personelinin duyabileceği şekilde, burada devrim yapılmalıdır, diye hitap etmek". Burada çeşitli suçlar birbirine karışıyor. Belki de Uysal'ın devrimi yalnızca Umranıye İşyeri Ambarında gerekli görmesi suç sayılıyor. Belki de bu devrim gereğini "servis personelinin duyabileceği şekilde" vurgulamış.

Her ne ise. Böyle karğalara layık gerekçelerle, Türkiye'nin dört bir yanında baskı ve kıyam sürüyor. Hedef, ilericiler sendikaları birlikte, diğer ilericiler meslek kuruluşları da çeşitli işyerlerinden, dairelerden sökülp almak. Bunun için, gerekçelerin ciddiyeti fazla önem taşımıyor. PTT Umranıye Elektronik Haberleşme Cihazları Laboratuvar ve Fabrika Müdürlüğü'nde olduğu gibi.

ARKADAŞLARI CORVALAN' I

Şili Komünist Partisi Genel Sekreteri Luis Corvalan Lepe, 27 Eylül 1973'ten bu yana Şili'deki faşist cuntla tarafından özgürlüğünden yoksun tutuluyor. Şili işçi sınıfının ve halkının büyük savışçısının özgürlüğünü kazanması için, bütün dünyadaki gerçek demokratlar dayanışmalarını belirtiyorlar. "Corvalan'a Özgürlük" çağrısı, artık, Şili halkıyla dayanışmanın somut taleplerinden biri durumunda.

30 Nisan 1975'de, Ritoque kampında bulunduğu sırada, "Halklar arasında barışın güçlendirilmesi" için konan Lenin Ödülü'nü alan Corvalan'ın Parti yöneticisi arkadaşlarının, O'nun hakkında anlattıklarının bir bölümünü aşağıda bulacaksınız.

CORVALAN'IN GENEL SEKRETERLİĞİ

Jose Miguel: Corvalan'ın genel sekreterliği getirilmesinden önce Parti savunmadaydı. Durumu değerlendiren Corvalan şöyle diyor:

"Artık düşmanlarımızın savunmaya geçmeleri zamanı gelmiştir. Biz ise açık saldırıya geçiyoruz ve durumun belirleyici unsuru haline geliyoruz."

Daha önce partide egemen olan görüş şuydu: Her yandan kuşatılmış durumdayız, ama direniyoruz... Bunun nedeni, o dönemde, iktidara yaklaşmanın gerçek perspektiflerinin olmamasıydı.

Corvalan işe iktidara gelme sorununu gündeme getirdi. Bizden zihnimizi düzene sokmamızı istedi. Konuşmalarında, kendi kendini küçük görme eğilimini eleştiriyordu. İşçi sınıfının bilinç düzeyi yıllar boyunca küçümsenmişti.

Corvalan, genel sekreterlikte, halkın zaferi kazanacağına olan güveniyle çalışıyordu. "Zafer Yolu" adlı kitabında, komünistlerin, işçi sınıfının çıkarlarını savunurken ancak çok uzak gelecekte zafere ulaşabileceğini düşünen, sadece kapitalizme karşı bir muhalefet gücü olan bir hareket olmaktan ibaret değil açıkça göstermişti. Hayır komünistler daha bugünden zafer için mücadele etmeliydiler. Bu görüş açısının doğmasında, Parti'nin yöneticilerinin ve sade üyelerinde bu inancın yerleşmesinde Corvalan'ın büyük katkısı olduğu kanısındayım.

İKTİDARI AMAÇLAYAN PARTİ

Yoldaş Corvalan, bir ara partimizde yerleşmiş olan, saflarındaki büyümeyi sınırlama eğilimine karşı verilen mücadelede çok büyük bir rol oynadı. Bu konuda bir makale yazdı. İktidarı almayı amaçlayan bir Parti'nin, yani ülke çapındaki görevleri de üstlenmek isteyen bir partinin, bir avuç insandan ibaret değil bir kitle partisi olması gerektiğini belirtti. Parti'nin yüzlerce, binlerce yöneticisi, yüzbinlerce sade üyesi olmalıydı. Elbette

Corvalan, Allende ile birlikte

bu partinin, her üyenin önündeki gerekleri reddetmesi, Leninist normları yadsıması anlamına geliyordu. Tersine, Corvalan'ın genel sekreterliğe seçilmesinde denk düşen güçlü devrimci serpilme dö-

neminde, Parti büyük bir emekçiler kitlesini eğitmesini, onları gerçek birer komünist yapmasını bilmiştir.

Merkez Komitesi'nin 1963'teki bir tam üyeli toplantısında, Corvalan'ın, iv-

FIDEL CASTRO 28 EYLÜL 1973'DE HAVANA'DAKİ BİR MİTINGDE ALLENDE'NİN SON MÜCADELESİNİ SÖYLE ANLATIYORDU:

"Saat 9.15'e doğru Başkanlık sarayına doğru saldırıya geçilmişti. Toplam ikiyüz asker dolaylarındaki piyade birlikleri Anayasa meydanına çıkan yollar üzerinden saldırıya geçtiler. Moneda'yı savunanlar er çok kırk kişiydi. Salvador Allende karşı koyma emri verdi ve ilk kurşunu da o sıktı. Piyade birlikleri birkaç kayıp vererek geri çekildiler.

"Faşistler taarruza tanklarla devam ettiler. Tanklardan biri Moneda yolu üzerinde, diğerleri de Teatinos, Alameda ve Morande yollarında ilerliyordu. Birçok tank da Anayasa meydanında peydahlandı. İçlerinden biri bir bazuka atışıyla tahrip edildi. Zirhli araçlardaki mitralyözlerle desteklenen diğer tanklar başkanlık bürosuna ateş açtılar. Anayasa meydanında mevzilenen çok sayıda top da sarayı dövüyordu. S. Allende bir mevziden diğerine geçerek savunmayı bizzat kendisi yönetiyordu. Çetin çarpışma bir saat kadar sürdü. Faşistler bir karış bile ilerlemeyi başaramadılar.

"Saat 10.45'te Başkan sarayda bulunan herkesi biraraya topladı. Kendilerini bekleyen çarpışmada herkese bir görev düşeceğini, bu yüzden de silahı olmayanların sarayı ilk fırsatta terk etmesi, diğerlerinin de çarpışma mevzilerine kalmaları gerektiğini söyledi. Fakat kimse La Moneda'ya terk etme istemiyordu.

"Çarpışma kesilmedi. Faşistler aralıksız ultimato gönderiyor, teslim olunmazsa havadan saldırıya geçme tehdidinde bulunuyorlardı.

"TARİHİN İLK SAYFASI

Allende ve muhafızları sığırları ile kapıya ilerliyor.

"Saat 11.45'de Başkan Allende kızlarını ve saraydaki tüm kadınları toplayarak La Moneda'dan ayrılmalarını istedi. Vurulmalarından endişe ediyordu. Kadınların çıkarılması için saraya saldırılarından çarpışmaya 3 dakika ara verilmesini istedi. Faşistler bunu reddettiler. Ancak o sırada, hava saldırısına olanak sağlamak için yaya birlikleri geri çekiliyordu. Anlık ateşkestlen yararlanılarak kadınlar saraydan çıkarılabildi.

"Hava saldırısını saat 12'ye doğru

başladı. Sarayda ilk roketler patladı. Saray patlamaları sarsılıyordu. Yakıri bir dumaz bütün sarayı kaplamıştı.

"Çarpışma üç saat daha sürdü. Direnenler cephanelerinin sonuna gelmişlerdi. Başkan, silah deposu kapısının kırılması emrini verdi. Sarayın kişik avlusu-ndan geçti. Kapının kırılmadığını görünce el bombasıyla uçurulmasını istedi. 30 mm'lik dört mitralyöz, çok miktarda SIC mermisi, gaz maskesi ve kask bulundu. Silahlar dağıtıldı. Allende herke-

sin yerini almasını emretti ve kendisi de silahlarını alarak şöyle dedi: "Bu tarihin ilk sayfası işte böyle yazılıyor! Gerisini de halkın ve Amerika yazacaktır!"

"Aynı anda yeni bir hava saldırısı başladı. Bu kez uçaklarla beraber, tank, top ve piyade kullanılıyordu. Bir tanığa göre, "Uçakların gürültüsü, mitralyözlerin firtınası, bomba ve obüs patlamaları ve yükselen yakıcı duman sarayı gerçek bir cehenneme çevirmişti." O sırada Başkan zemin katında bir yangın çıkmaması için bütün muslukları açtırdı. Fakat sarayın sol kısmı yanmaya başlamıştı. Ateş bütün binaya yayılıyordu. Başkan bu anlarda soğukkanlılığını yitirmemi.

"Allende peşinden bir bazukayı sürükleyerek avleler arasında bürosuna kadar uzandı. Silahı ateşleyerek Morande yolundaki bir tanka yara aldırdı. Birkaç saniye sonra direnenlerden biri de ikinci bir tankı çalısamaz hale soktu.

"Faşistler yeni tankları savaş alanına soktular. Ateşi, sarayın avleleri içindeki girişine yoğunlaştırdılar. Başkan birkaç kişiyle birlikte zemin katına inerek Faşistlerin Morande yolundan saraya girmelerini engelledi.

"Faşistler bunun üzerine ateşi kestiler ve saraydakilerden kendilerine iki elçinin gönderilmesini istedikler. Allende, hükümetin genel sekreteri Flores'le İçişleri bakan yardımcısı Daniel Vergara'yı görevlendirdi. İkisi Morande yolundan çıkıyor ve sarayın karşısında bekleyen bir jipe yönelediler. Saat 13 dolaylardaydı. Jipteki subayla görüşükten sonra

ANLATIYOR

di görev olarak parti üyelerinin sayısını 100 000'e çıkarılmasını önerdiğinde nasıl bir sürpriz etkisi uyandırdığını hatırlıyorum. Uzun yıllar boyunca Şili Komünist Partisi'nin kitleler üzerinde büyük bir etkisi olmuş, ancak safları yavaş yavaş bir genişleme göstermişti. Komünist Gençlik örgütü için de böyleydi. Komünistlerin, parti üyelerinin sayısı, partinin ülkedeki politik ağırlığıyla kesin olarak uyumuyordu. Bu da partinin gelişmesini büyük ölçüde frenliyor, etkisinin genişlemesini kısıtlıyor, politik durumun genel gelişmesini kötü yönde etkiliyordu. Corvalan, partiyi siyasal bir kitle örgütü haline getirmenin önemini çok açık olarak kavramıştı."

CORVALAN VE HALK BİRLİĞİ POLİTİKASI

Orlando Millas: 1964'de Eduardo Frei S. Allende'yi seçimlerde yendi. Ancak Corvalan durumu değerlendirmedeki derin görüşlülüğünü yitirmedi. Partinin 13. kongresinde, güçler dengesinin, toplumun hayatı sorunlarının bilimsel bir çözümlenmesine dayanan gerçekten Leninist bir çizgi önerdi. Bu, büyük dev-

Manuel Cantero: Corvalan kadroların oluşturulmasında yeni bir tarz ortaya koymuştur. Politik Komisyoun ve bütün partinin çalışmasında eleştiri ve özeleştiriye özel bir önem vermiş, mevki ne olursa olsun bir parti üyesi davranışıyla partiyeye zarar verdiğinde, her zaman bu etkili araca başvurmuştur.

CORVALAN VE GENÇLER

Gladys Marin (Şili Komünist Gençlik Örgütü genel sekreteri): "Yoldaş Corvalan, günümüzde gençliğin pek çok yeni sorunla karşılaştığını, gerçeği olmak üzere, ve bu sorunlar yokmuş gibi davranmama zorunluluğunu kavramamıza büyük yardımcı oldu. Onunla aş, seks gibi "yasak" konulara da tartıştık. Bize, bütün bu sorunlara kendi komünist ahlakımızdan hareketle yaklaşmamız gerektiğini söylüyordu."

Gladys Marin: Corvalan'ın 50. yaş günü için küçük bir gece düzenlemistik. Komünist Gençlik adına kendisine kutlamalarını belirtmiş ve şöyle demiştik: "Aramızda, şu anda partimizden en büyük ismi olan kişi bulunuyor."

Yoldaş Corvalan kutlamalarımıza karşılık verdi. Biraz kendisinden söz etti. Sonra şöyle dedi:

"Yoldaş Gladys, benim partideki en büyük isim olduğumu söyledi. Boyumun uzunluğunu kastediyseniz bu çok yanlış..."

Güldük. Gerçekten kısa boyuydu. Fakat o şöyle devam etti:

"Partimizde büyük isimler yoktur. Kolektif bir yönetim vardır."

rimci dönüşümler için mücadele halkın çoğunluğunun işçi sınıfı çevresindeki birliği için öne sürülen bir plandı. Corvalan 1969 Ekim'inde yapılan Parti'nin

"Hayatı seviyorum. Fakat hayatımı adağım dava için ölmek gerekirse ölmekten de korkmam."

14. kongresinde yorulmak bilmeyen bir çalışma ortaya koydu. Kongreden sonra da Halk Birliği fikrini uygulamaya koydu.

Kongre, Halk Birliği'ne katılacak partilerin, görüşmeleri başlatmak üzere yuvarlak masaya oturdukları bir dönemde yapılmıştı. Corvalan, herseyden önce Halk Birliği'nin programının, tartışmalar sırasındaki temeli oluşturacak programın kararlaştırılmasını önerdi. Bazıları genel, belirsiz formüllerden oluşan, büyük bir içerikten yoksun bir program önerdiler. Bazıları da programda, toplumun bütünüyle dönüştürüleceğinin açıklanmasını, seçimlerdeki başandan hemen sonra Şili'de sosyalizmin kuruluşuna başlanacağını belirtmesini istedi. Corvalan iki eğilimi de eleştirdi. O, sosyalizme doğru antiemperyalist, antio-

ligarşik dönüşümler yoluyla ilerleneni öngörüyor, ve bütün demokratik reformların bu hedeflere tabi kılınmasıyla o doğrultuda tereddüt etmeden mücadeleye çağırıyordu.

ŞİLİ BURJUVAZİSİ VE DEMOKRASİ

"Allende'yle görüşmeleri sırasında Corvalan dönüp dolaylı sosyalistlerle komünistler arasındaki birlik sorununa gelirdi. Buna büyük bir önem veriyor ve bu sorunun çözümünün Halk Birliği hükümeti için bir mihenk taşı olacağını düşünüyordu. Sosyalistlerle komünistler arasındaki tam bir birlik, Halk Birliği'nin yenilmez kılacağı."

L. Guillermo: Corvalan, annin, geçici bir durumun etkisi altında doğan formül ve kavramlardan, özellikle de Şili burjuvazisinin yasalarına bağlılığını ileri süren görüşlerden nefret ediyordu.

Süreklilik olarak şunu belirtir: "Bütün demokratik güvenceler ve bu toplumsal özgürlükler, bugün kullandığımız bütün haklar, işçi sınıfının ve tüm halkın mücadelesiyle koparılmıştır. Burjuvazinin lütfü değildir."

PARLAMENTER ÇALIŞMA VE PARTİ

Gladys Marin: (Şili Komünist Gençlik örgütü genel sekreteri). 1965 seçimlerinden sonra, Merkez Komitesi, parlamentodaki yeni komünist milletvekilleriyle bir konferans toplamaştı. Ana raporunda ve konuşmacılardan sonra Yoldaş Corvalan söz aldı. Parlamentonun parti çalışmasındaki önemli politik cephe helerden biri olduğunu, ancak tek cephe olmadığını söyledi. Parlamentoda, tıpkı bir kitle örgütünde, örneğin sendikalarda çalıştığımız gibi çalışmamız gerektiğini belirtti. Komünist milletvekillerinin parlamentodaki rolünü ve genel olarak Parti'nin parlamenter çalışmasının niteliğini bu kadar açık seçik ortaya koydu. Corvalan, bu çalışmaya gereken bütün dikkatin gösterilmesi gerektiğini, ancak diğer partilerde olduğu gibi, parlamenterin kendisinin partisinin kararlarından bağımsız görmemesi gerektiğini vurguladı. Şöyle dedi: "Komünistler için hiçbirşey Parti'den daha yüksek değildir."

CORVALAN'IN KİŞİLİĞİ VE PARTİ

Manuel Cantero: Corvalan'ın son derece yaratıcı bir doğası vardır. Her zaman, günü dolmuş geleneksel şemaları parçalamaya çalışmıştır. Sürekli olarak yeni olanın arayışı içindedir; yeni koşullara, yaşamımızda ortaya çıkan değişikliklere uyum göstermeye çalışır. Üzerinde "buradan geçilmiştir" yazılı bir kapıyı bir daha çalmaz. Çoğu zaman bizi şaşırtmıştır, ileri gittiğini düşünmüştür. Aslında o, ortaya çıkan değişimleri bizden çok önce kavramıştır da, ondan böyle olmuştur.

Jose Miguel: "Corvalan'ın genel sekreterliği seçilmesiyle Parti'nin bünyesinde çok büyük değişiklikler olmuştur. Bunun nedenlerinin başında partinin ilgaliteden çıkması, parti üzerindeki baskıların yavaşlaması geliyordu. Fakat değişikliklerin tek nedeni de değildi. Corvalan'ın büyük etkisi, herkesin her konuda eleştiri yapabilmesi, düşüncesini serbestçe söyleyebileceği olanlığın bulabilmesi sağlam bir güven ortamının kurulmasına katkıda bulundu. Partinin bir "tartışma kulübü" olmadığını, ilkelere, alımlık kararları sıkıca savunmak gerektiğini de aynı biçimde biliyorduk."

BÖYLE YAZILDI "

Flores ve Vergara saraya doğru geri yöneltiler. Tam o sırada, az önceki jipten birkaç et ateş edildi. Flores ayağından yaralandı, Vergara da birkaç yara aldı. "Faşistler, eleçilere çarpışmaya son verilmesini, Başkan'ın ve diğer direnen-

lerin sarayı terk ederek ülkede istedikleri biryere gitmelerini önermişlerdi. Allende sarayı kazanım son damlasına kadar savunacağını açıkladı. Saraydaki diğerleri de aynı görüşteydi. Direniş devam edecekti.

Başkanlık sarayı saldırı altında

ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE

İBARRURI, KENDİSİNE YÖNELTİLEN ELEŞTİRLERİ CEVAPLIYOR

İspanya Komünist Partisi Başkanı Dolores İbarruri, bir süre önce Moskova'da verdiği ve geçen hafta YURUYUŞ'te yer alan demecine yöneltilen eleştirileri cevapladı. İbarruri'nin demeci gerek İspanya'daki iktidar çevrelerinde, gerekse İspanya solunun bazı kesimlerinde eleştirilmiştir. Bu arada, Madrid'de yayınlanan resmi bir bildiriye İbarruri ve İKP Genel Sekreterine yurtlarına dönüş için pasaport verilemeyeceği bildirildi.

İbarruri, "Bağımsız İspanya Radyosu"na yaptığı konuşmada sol'dan gelen tepkilere şu karşılığı verdi:

"İktidarın İKP'ni yasa dışılıkta tutma çabasında ısrar ettiği, partimizin genel sekreteri yoldaş Carillo'ya ve bana ülkemize dönüş için pasaport vermemekte direndiği bugünkü durumda, muhalefetteki güçler arasındaki ilişkiler çok açık ve içten olmalıdır. Muhalefetteki tüm güçlerin ortak hedefi olan demokrasinin hızla kazanılması, büyük ölçüde buna bağlıdır.

"Her türlü yanlış anlamaya son vermek ve diktatörlüğe karşı kırk yıldır sürdürülen aralıksız mücadelenin bize verdiği hakla şunu belirtmek isterim: Yalnızca pratik, yönetici organlarımızın bugünkü sözleri ve kararlarıdır, Bildirge-Programımızda yer alan tezlerle hiçbir biçimde çelişmeyecektir.

İlerlemeden yana tüm güçlerle birlikte, demokratik, çoğulcu, bütün ufuklara açık, özgürlük içinde sosyalizme doğru yürüyen yeni bir İspanya kuracağız."

D. İbarruri, İKP'nin, demokratikleşme sürecinde tekeli bir anlayışta olduğu biçimindeki görüşlere de şöyle karşılık verdi:

"İspanya Komünist Partisi'nin bu uzun faşizm geçesinden büyük bir güç ve bütünlük içinde çıktığı olgusunu bütün dünya bilmektedir. Bu olguyu ben dile getirdiğim zaman, dostlarımız, bunda neden bir tehdit ifadesi arırlar? Partimizin bütün gücü, demokrasie, herkesin görüşlerini serbestçe ortaya koyabileceği bir İspanya'ya hizmete adanmıştır. Ulusal bağlaşıma politikamızın büyük stratejik hedefi de budur.

"Yarı ne ölçüde temsil edilme gücümüz olacak? Elbette halkımızın gerçek seçimler yoluyla bize layık göreceği ölçüde. Ancak genel seçim barometresi her partinin kendi gerçek gücünü öğrenebilmesine olanak verecektir. Halkın vereceği yargıyı biz önceden kabul ediyoruz. Bu yargı çok lehimize olmazsa da her partinin vazgeçilmez hakkı olan etkinlik kazanma amacı için alçak gönüllülikle fakat yılmadan çalışmaya devam edeceğiz."

Öte yandan, İKP'nin yöneticilerini, ülkelerine dönmek için, "büyük güvenlik sorunları yaratacağı" gerekçesiyle pasaport verilemeyeceğinin açıklanması ülke içinde tepkiye karşlandı. Hükümetin bu tutumu, ordunun yüksek kademelelerinden beklenen karışık tepkilere bağlıyor. Sosyalist Halk Partisi'nin genel sekreteri Raul Morodo, bu kararın, "apa-

çık bir ayrımcılık" olarak knadı. Merkez sağ lideri Joaquin Garrigues de. hükümetin tutumunun, ulusal birliği açmaz sürüklediğini belirtti. İspanya Sosyalist İşçi Partisi'nin liderlerinden Enrique Mugica ise "hükümet böylece muhalefeti bölmeyi amaçlıyorsa hüsrana uğrayacaktır" dedi.

MEKSİKA DEVLET BAŞKANI KOMÜNİSTLERLE DİYALOGA OTURDU

4 Temmuz'da yapılan başkanlık seçimlerini kazanan ve yıl sonunda devlet devralacak olan Meksika'nın yeni devlet başkanı Jose Lopez Portillo, Meksika Komünist Partisi'nin bir heyetiyle görüştü.

Başkanlık seçimlerinde MKP, merkez komitesi üyesi Valentin Campa'yı aday göstermiş, ancak Campa'nın adı resmi seçim pusulalarında yazılmamıştı. Meksika seçim yasasının antidemokratik özellikleri nedeniyle Campa'nın oyları tam olarak değerlendirilmeye mümkün olmamıştı. Ancak 6-9 Ağustos tarihleri arasında seçim sonuçlarını değerlendiren MKP merkez komitesi, çeşitli yoklamaların ve gayrresmi kuruluşların saptamalarına göre, Campa'ya 1 milyon 600 bin dolaylarında oy verildiğini tahmin edildiğini bildirdi.

Campa'nın seçim kampanyasını ulaştığı boyutlar ülkedeki siyasal çevrelerde bir sürpriz etkisi yaratmıştı. Sosyalist Koalisyon Hareketi ve Sosyalist Birlik tarafından da desteklenen V. Campa ve parti yöneticileri Meksika'nın 26 eyaletini de dolaşmışlar, kampanyaya 200 binden çok yurttaş katılmıştı. Kampanyanın yoğunluğu, iktidardaki Anayasacı Devrimci Parti'de de şaşkınlığa yol açmıştı.

MKP merkez komitesinin Campa'ya verilen oylar konusunda yaptığı tahmin, ülkedeki siyasal çevrelerin hiçbirinde eleştiri konusu yapılmadı. Seçim kampanyası ve sonuçları sırasında MKP'nin güçlenmesi, yeni başkan Jose L. Portillo'nun da MKP yöneticileri ile temas etme gereğini duymasına yol açtı. Portillo ile yapılan görüşmeye MKP genel sekreteri Arnoldo Martinez Verdugo da katıldı.

Portillo-MKP görüşmesinde, yeni başkanın üzerinde çalıştığı hükümet programının taslağı da görüldü. Ülke- de zorunlu görülen demokratikleşme, ekonomik politikaların yönlendirilmesi ve bağımsız bir ekonomik gelişmeye olanak veren uluslararası durumdaki yararlanılması konusunda görüşlerini bildiren MKP yöneticileri, demokratik bir seçim reformunun, bütün siyasal nitelikteki tutukluların affının, devletin sendikaların işçilerine katılmasına son verilmesinin ve demokratik hareket üzerindeki bütün baskıların durdurulmasının zorunluluğunu açıkladılar. Başkan Portillo'nun da, MKP yöneticilerine, hükümeti döneminde kimsenin siyasal görüşleri nedeniyle kovuşturulmaya uğratmayacağını bildirdiği açıklandı.

Seçim kampanyasının sona ermesinden sonra, iktidardaki grubun, yasalara saygılı olma görevini korumasına daha az gerek duyulacağını belirten MKP yöneticileri, bu nedenle ancak partinin güçlenmesiyle demokrasinin garanti altına alınabileceğini görüşündeler. MKP yöneticileri, yaptığı değerlendirmede, Meksika halkının gerekli görüşleri antilöngarşik ve antiemperyalist dönüşümlerin gerçekleşmesi için bütün demokratik güçleri birleştirmeyi amaçladığını bildirdi.

Raymond Barre

BARRE'İN BAŞBAKANLIĞA GETİRİLİŞİ MANEVRAYA OLARAK DEĞERLENDİRİLİYOR

Önceki hafta J. Chirac'ın istifasından sonra eski ticaret bakanı Raymond Barre'in Fransa başbakanlığına atanması, ülkedeki ilerici çevrelerde, iktidardaki koalisyonun iflasını gizlemeye amaçlayan bir manevra olarak nitelendirildi.

Fransız Komünist Partisi Politik Bürosu 25 Ağustos'ta yayınladığı bir bildiriye şöyle dedi: "Bütün çabalarına rağmen iktidar koalisyonu siyasal hedeflerinin hiçbirine ulaşamamıştır. Dayandığı zaten dar olan taban daha da daralma eğilimindedir. Çünkü bugünkü parlamento çoğunluğunun dışında, büyük burjuvazinin iktidarda yedek görevini göreceği bir sağ güç bulunmamaktadır."

Ekonomide emekçilerin kemeri sıkılaşmaya zorlanmasında, bunalmın yükünün çalışanların sırtına atılmasında, bağımsız cumhuriyetçiler, cumhuriyetçi demokratlar ve merkezilerden oluşan iktidar koalisyonunun anlaşmazlık içinde olmadığına dikkat çekiliyor.

Öte yandan yeni başbakanın politik yeteneklerinin olmayışı, onun atanmasının, aslında bütün yetkililerin Başkan Giscard d'Estaing'in elinde toplanmasını amaçladığı, beirtiliyor. R. Barre'in d'Estaing'in özel sekreterinden öteye geçmeyeceği üzerinde duruluyor.

FKP Politik Bürosu'nun yayınladığı bildiriye, Parti'nin, bu durumda kemeri sıkma politikasının sonuçlarına karşı ve acil taleplerin gerçekleşmesi için emekçi tabakaların verdiği mücadelenin

safında olacağı açıklandı. Parti'nin, bu mücadelelerin ortak bir doğrultuda birleşmesi, büyük sermayenin egemenliğine karşı halkın muhalefet hareketinin pekişmesi ve genişlemesi için çalışacağı belirtilti.

Yeni Fransız başbakanının 1967-73 yılları arasında Ortak Pazar komisyonunun başkanlığına bulunması, bu sırada uluslararası bir Avrupa topluluğunun oluşması yönünde görüşler belirtti, Fransa'nın bağımsızlığından yeni "fedakârlıkları" beklenmesi gerektiği biçiminde yorumlanıyor.

R. Barre'in Dış Ticaret Bakanı olduğu sırada Fransa'nın dış ticaret açığının 13.7 milyar franka ulaşmış olduğu da hatırlatılıyor. Yine Barre'in Haziran 1974'te yayınladığı bir makalede, "güçlü bir ekonomiyi kavuşmak için her yurttaşta temel ihtiyaçlarını karşılayacak kadar asgari gelir garantisi verilmesi yanlısından kurululması gerektiği"ni ileri sürdüğü biliniyor.

Tüm bu örnekler, Barre'in yeni başbakan olarak atanmasının ve kabinenin bileşiminde önemli değişiklikler yapmamasının, Fransa'da büyük sermayenin emekçi kitleler karşısında azalan gücünü tazelemeye amaçlayan kısa süreli bir önlem olarak değerlendirilmesine yoi açıyor.

MAURICE DOBB ÖLDÜ

Ünlü İngiliz marksist bilim adamı Maurice Dobb, 24 Ağustos günü 76 yaşında Londra'da öldü.

Maurice Dobb'un ölümüyle dünya büyük bir bilim adamını, dünya komünist hareketi ise büyük bir üyesini kaybetti. Varlıklı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Dobb, Charterhouse özel okulunu bitirdikten sonra 1919 yılında tarih ve iktisat eğitimi yapmak için Cambridge Üniversitesi'ne girdi. 1921 yılında Büyük Britanya Komünist Partisi'ne üye olan Dobb ölümüne kadar partisinin ve sınıfının bir savaşçısı olarak kaldı. 1922 - 1924 yılları arasında London School of Economics'de lisans üstü öğretim gördükten sonra Cambridge Üniversitesi'ne öğretim üyesi olarak davet edildi.

Komünist Partisi üyesi olduğu için üniversitedeki akademik ortamdan sürekli olarak izole edilmeye çalışıldı. Kral E. George'un baskılarına ve 1928 yılında iktisat dersi vermesinin yasaklanmasına karşın Dobb, üniversite dışında sendikaların eğitim çalışmalarına sürekli ve yoğun olarak katıldı. 1959 yılında "Doçent" olan diğer öğretim üyeleri 1967 yılında profesörlüğe yükseltildikten Dobb komünist olduğu için emekliye ayıldı. Aynı yıl ODTU'ye gelip ders vermesi için yapılan bir teklifi kabul edemeyeceğini bildirdi. Bütün zamanını bilimsel marksist çalışmalara veren Dobb ölümüne kadar Büyük Britanya Komünist Partisi'nin teorik yayın organı "Marxism Today" in yazarı kurulunda çalıştı.

12 Mart döneminde, Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan'ın ölüm cezalarının bağışlanması için İngiltere'de açılan imza kampanyasına katılan ve kendisi de diğer akademisyenlerden imza toplayan Dobb'un 50'den fazla bilimsel kitabı ve 200'e yakın bilimsel makalesi vardı. Bunlardan bazıları Türkçe'ye de çevrildi.

Zaman zaman belirli konularda ileri sürdüğü görüşler tartışmalara yol açmakla birlikte, M. Dobb büyük bir Marksist bilim adamı olarak hatırlanacaktır.

“ALADAĞLI MIHO” ÜZERİNE ÖMER POLAT’LA BİR KONUŞMA

ARAŞTIRMACILARIN BİR ÇOĞU, SEYİRLİK OYUNLARI BİR GÜLDÜRMECE OLARAK ELE ALDILAR. BEN BUNA KE-SİNLİKLE KATILMIYORUM. HELE FEODALİZMİN ÇÖZÜLMYE BAŞLADIĞI YERLERDE BUNU BÖYLE DÜŞÜNMEK O-LANAK DIŞI.

BAZI SEYİRCİLERLE KONUŞTUM. HEPŞİ DE AŞAĞI YUKARI BRECHT TİYATROSUNU İYİ BİLDİĞİMİ, EPİK UNSURLARI YERİNDE KULLANDIĞIMI SÖYLEDİLER. HEP SUSTUM. ÇÜNKÜ BEN NE EPİK UNSURLAR NEDİR ONU BİLİYORDUM, NE DE BRECHT TİYATROSUNU.

● Aladağlı Miho'nun içeriğini bize anlatır mısınız?

● Aladağlı Miho'da Doğu insanının çekilmez dramını, acısını, çaresizliğini, kimsesizliğini, örgütsüzlüğünü, ama örgüte yürekten gereksinme duyduğunu, toparlanma, birleşme, ortak mücadele için ellerini açmış bekleme durumlarını anlatmak istedim. Miho, milyonlarca Doğu insanından biridir. Yaşlıdır. Ügruna göz nuru döktüğü, gençliğini, emeğini verdiği bey topraklarından atılmak istenir. Atmak isteyen beydir. Çünkü Miho yaşlıdır, artık göz nuru yoktur bey topraklarına dökülecek. Ama gidecek yeri de yoktur Miho'nun. Nereye gider? Gideceği yer olsa olsa bir bey, kapısı değil midir? Bey beydir. Adı başka olmuş ne çıkar. Miho direnir. Bey üstüne adamlarını yollar, dövdürür Miho-yu. Ama kâr etmez. Bey ise yalnız değildir emeğin insafsız sömürüsünde. Yanında palazlanan kasaba burjuvazisi, ikisini birden koruyan bir de inzibat gücü vardır. Bey baş vurur. Emeğin sömürüsünden pay alan bütün güçler ayağa kalkarlar. Bütün güçleriyle varırlar Miho'nun üstüne. Sabir taş değildir. Sabir emeği yaratılardan ömürleri boyu istenen bir ödündür. Ve bir yere gelir ki ödüün vermez emeği yaratırlar. Direnirler. Miho gibi. Ama akılları, bilinçleri yettiğince. Çaresiz, kimsesiz. Sonları ya eşkiya olmaktadır, ya hırsız. Oturlar da. Ama ne eşkiyalık kurtuluş, ne hırsızlık, ne de kaçmak. Arkalarından bütün emeği yaratırların yürekleri olsa bile. Aladağlı Miho'nun içeriği aşağı yukarı bu.

● Aladağlı Miho'da seyirlik oyunlardan yararındığınız bunu yeni bir biçim ve öz içinde seyirciye vermeye çalıştığınızı biliyoruz. Bize seyirlik oyunlar hakkında da bilgi verir misiniz?

● Seyirlik oyunların kökü çok eskiye gider. Çok tanrılı dönemlerde vardı bu oyunlar. Ve o çağlardan günümüze kadar geldi. Ama öz ve biçim bakımından değişti. Toplumun her nitelik değişimine uğramasında seyirlik oyunlar da değişti. Bir zamanlar bereketi çoğaltmak, tanrılara hoş görünmek için oynanan oyunlar toplumsal yapının değişim süreci içinde biçim ve öz bakımından da değişti. Ama mirasını reddetmeden. Ülkemizde seyirlik oyunlarla ilgili bugüne kadar çok araştırmalar yapıldı. Bu ilkel tiyatro biçimi yazıya, görüntüye, fotoğrafa döküldü. Seyirlik oyunların ülkemizin her köşesinde oynandığı bu araştırmalarla saptandı. Ama bu konuda araştırmaya yapan-

ların çoğu seyirlik oyunları güldürmece ögesi olarak ele aldılar. Ben buna kesinlikle katılmıyorum. Hele feodalizmin çözülmeye başladığı yerlerde bunu böyle düşünmek olanak dışı. Belki dışardan bakıldığında Seyirlik oyunlar bir güldürmece gibi gözükür. Ama özünde bu yanlış. Halkımız evinde kahve olmayınca konuşunu eğlendirmek için çiftetelli oynayan bir halktır. Bu yüzden seyirlik oyunları seyretmek için, görmek için giden konuğa da güldürü gibi gelir bu. Elbette ki beyin, eşrafın, inzibat gücünün olmadığı, katılmadığı bir yerde oyun kuralıyla oynanmaz. Güldürmece gibi gelir kişiye. Ama bir şenlikte beyler varsa iş değişir. Örneğin, bir "Bana Benze" oyunu vardır. Oyunu çıkaracak köylü meydana gelir, konukların arasından oyuna katılacakları seçer. Seçilenler emeği sömürenler ve sömürünün inzibatını sağlayanlar, arada gidip gelenler, yani muhbirlerdir. Oyuncu ne yapsa meydana gelenler de aynısını yapmak zorundadırlar. Önce ceket çıkar. Oyuna katılanlar da çıkarırlar ceketlerini. Ardından pantolon gelir. Ve sonunda iş ceketten başlayıp don çıkarmakta son bulur. Ortada çıplak kalanların emeği yaratılardan tek ayrıcalıkları vardır şimdi: Besili canları. Artık üniformasızdırlar. Oyunu oynatan, seyreden, onlara benzemekten sıkılır, ezilir, büzülürler. Gülmek sırası artık emeği yaratılardadır. Ama o kadar. Bir gecelik. Bildirimin beyliği bile sayılmaz. Ama iş bir gecelik de olsa, bir anlık da olsa bu belli bir kin kusma, belli bir öc almadır. Emeğin öcüdür emeği sömürenlerden alınan. Ama düğünün sabahı, ya da oyunun sonunda üniformalar gene geçer sırtlara. Ve gene fareden korkanlar ejderha kesilirler. Bence özellikle Doğuda seyirlik oyunların özü şimdi bu düzeydedir;

● Peki, siz Aladağlı Miho'da bu seyirlik oyunlardan ne biçimde yararlandınız?

● Biçim olarak yararlandım. O biçimi daha da güzelleştirmeye çalışarak. Zaten dünya görüşüm ve sanat anlayışım bunu gerektiriyordu. Dünya görüşüm gerçeği olduğu gibi almayı değil, gerçeği yeniden yaratmamı istiyordu benden. Aladağlı Miho'yu yazarken Seyirlik oyun öğelerinden oldukça yararlandım. Ama eski biçiminde değil, kendime göre yorumlayarak, geliştirecek. Bunu yaparken şuna inanıyordum. Halkımız özüne uygun, kendisine yabancı gelmeyen, daha güzelleşmiş, daha yenilenmiş her şeyi kabul eder. Bu onun halk olma büyüklüğünden gelir. Tarihi de-

tirme, yeni bir dünya kurabilme gücünden gelir.

● İncamava ulaşabildiniz mi?

● Yaklaştığı söyleyebilirim. Oyun seyircisiyle bağ kurdu, içte oldu. Seyirci oyuna katıldı. Oyunculara kulis arkasından çıkan bir yabancı olarak bakmadı. Çünkü her şey gözler önünde yapıldı. Oyun ve oyuncularla kaynaştı.

● Oyuna ilgilianlarımız oldu mu?

● Oldu. Mektuplar aldım. Bazı seyircilerle tiyatro içinde, oyun sonraları konuştum. Hepsi de aşağı yukarı Brecht tiyatrosunu iyi bildiğini, epik unsurları yerinde kullandığını söylediler. Hep sustum. Çünkü ben ne epik unsurlar nedir onu biliyordum, ne de Brecht tiyatrosunu. Yapmaya çalıştığım halkın mirasından yararlanmak, gerçeği yeniden, güzel bir biçimde yaratmaktı. Ve halkın Brecht'i benden önce bildiğine şaşım kaldım.

BARIŞIN KORUNMASI İÇİN EMPERYALİZMİN, FAŞİZMİN GERİLETİLMESİ VE YENİLMESİ ŞARTTIR

1 EYLÜL ULUSLARARASI BARIŞ GÜNÜ TÜRKİYE'DE İLK KEZ BU YIL KUTLANDI BARIŞ GÜNÜNÜ KUTLAMAK ÜZERE, ÇEŞİTLİ İLERİCİ KURULUŞLARCA OLUŞTURULAN KOMİTE, 1950 YILINDA BARIŞSEVERLER CEMİYETİNİN KURULUŞUNDA VE KORE SAVAŞINA KATILMAMA SAVAŞI KARŞI YÜRÜTÜLEN PROTESTO EYLEMLERİNDE AKTİF ROL OYNAYAN TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ GENEL BAŞKANI BEHİCE BORAN'I BU ÇALIŞMALARINDAN ÖTÜRÜ BU YIL ÖDÜLENDİRMİŞTİR. TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ GENEL BAŞKANI BORAN'IN, KONU İLE İLGİLİ ÇARK BAŞAK'TA YAYINLANAN DEMECİNİ OKURLARIMIZA SUNUYORUZ:

● Neden 1950 yılında bir barışseverler derneği kurma gereği duyduunuz?

● Dünya savaşı bitmiş, ama dünya halklarının özlediği, talep ettiği gerçek bir barış gelmemiştir. Sıcak savaş soğuk savaşa dönmüş, ama yeni bir sıcak savaşa dönüşmesi tehlikesi de belirmiştir. Japonya üzerinde patlatıldığı, bir anda yüzbinlerce insanı yok eden atom bombalanın sonra ABD yenilemez tek askeri güç gibi görülüyor ve gösteriliyor; emperyalist ve gerici güçler Sovyetler Birliği'ne karşı yeni bir savaş kışkırtıcılığını sürdürüyorlardı. 1950'ye doğru Sovyetler Birliği'nin de atom bombasını geliştirdiği haberinin ABD kaynaklarından dünyaya açıklanmasından sonra bu savaş kışkırtıcılığı daha da yoğunlaştı. Türkiye'de de aynı kışkırtıcılık sürdürülüyordu. Basında açıkça, "ne duruluyor; hazır üstünlük Amerika'da iken vakit geçirilmeden Sovyetlere atom bombalan yağdırılmalı, Komünizm ezilmeli" yollu yazılar çıkıyordu. Atom bombalanın kullanılacağı yeni bir savaşta Türkiye'nin encami ne olur, hiç düşünülüyordu bu çevrelere.

Dünya'da ise bir kaç yıldan beri sürdürülen barış hareketi 1950'de birden hızlanmış ve yayılmıştı. Atom silahlarına karşı mücadeleyi ve bu atom silahlarını kullanacak devletin savaş suçlusuna ilân edilmesini talep eden Stockholm Barış Çağrısına çeşitli ülkelerde toplanan imzalar milyonlarca aşır; dört bir yanda barış komiteleri kuruluyordu. Dış dünyaya sızıkça kapalı tutulmak istenen Türkiye'de ise halkoyu kızıştırılan savaş kışkırtıcılığının karanlığına hapsedilmek isteniyordu. Bir 3. Dünya Savaşı'nın Türkiye ve dünya halklarına ölüm, yıkım ve ızdıraptan başka bir şey getirmeyeceği gereği kitlelerden gizlenmeye çalışılıyordu.

Bu durumda Türkiye'de de kamuoyunu, halk kitlelerini atom silahlarının ve atom savaşının tehlikesini konusundaki aydınlatmak, uyararak ve barışın savunulması yolunda demokratik, kitlese mücadeleyle sokmak bir yurtseverlik görevi olarak ortaya çıkıyordu. Bu görevi elimizden geldiğince yerine getirmek için Türk Barışseverler Cemiyeti'ni 14 Temmuz 1950'de kurduk.

● Dernek kurucularının ve bazı üyelerinin tutuklanmasına yol açan olay neydi?

● Demek kurulduktan 11 gün sonra, 25 Temmuz 1950'de zamanın DP hükümeti Kore savaşına 4500 asker göndererek katılma kararını aldı. Bu karar karşısında muhalefet çevrelerinde ve basında tepkiler başgösterdi, konu üzerinde tartışmalar başladı. Ama ne muhalefet politikacıları, ne de basındaki yazarlar meselenin asıl can alıcı noktasına dokunuyorlardı. Bu nokta da kararın alınmasında ABD'nin oynadığı rolüdü.

Bir barış kuruluşu olarak elbet bizim de sesimizi duyurmamız, kamuoyundan saklanmaya çalışılan gerçeği açıklamamız gerekiyordu. Ama on bir günlük bir demerğin ülke çapında sesini duyurabilmesi olanakları doğal olarak yoktu. Bu durumda dernek yönetim kurulu TBMM Başkanlığına bir telgraf çekilerek kararın protesto ve meclisten geçirilmesinin talep edilmesini, ayrıca konuyu kamuoyuna açıklayan bir bildirinin otuz bin adet basılıp İstanbul'da dağıtılması kararını aldı. Bu kararlar uygulandı.

Bildiride biz, olayların gelişmesinin ayrıntılarıyla anlatarak Kore'ye asker gönderme kararının Amerikan zoruyla alındığını ve bu kararın, nasıl gösterilmek istenirse istensin, aslında, "Amerikan menfaatleri uğruna harbe katılmamız demek" olduğunu açıkladık.

BARIŞ İÇİN MÜCADELE, ANTI-EMPERYALİST VE ANTI-FAŞİST MÜCADELENİN AYRILMAZ BİR PARÇASIDIR. ULUSAL VE TOPLUMSAL KURTULUŞ SAVAŞLARI DÜNYA BARIŞI İÇİN MÜCADELE İLE ÇEŞİLMEZ. TERSİNE, BUNLAR BİRBİRLERİNİ TAMAMLARLAR.

● Bu karar ve uygulamaların tepkisi ne oldu?

● 28 Temmuz 1950 günü öğleden sonra iki nüshasını İstanbul savcılığı kalemine tevdi ettikten sonra bildiriye İstanbul'un çeşitli semtlerinde sokaklarda halka dağıttık. Dağıtım bittikten sonra, kimimiz daha eve dönerken hepimiz o gece alınıp birinci şubeye götürüldük. Ertesi gün de evlerimizde arama yapılarak, bizler mahkemeye sevk edildik. Üçümüz hemen tutuklandı. Diğer kurucular ve bir demerğ üyesiyle bildiriye basan matbaa sahibi de iki gün sonra tutuklandılar. Ertesi günü bir posta katanıyla Ankara'ya gönderildik. TCK'nun 161. maddesinin 4. fıkrasından açılan dava Ankara'da 2 numaralı askeri mahkemeye verildi.

Davanın seyri çok ilginç safhalardan geçti. Türkiye'nin hukuk ve siyaset tarihi açısından ve egemen

sınıflar iktidarının kendi çıkardıkları anti-demokratik yasanın dahi çıkarılması gerektiğinde nasıl zorladıkları bakımından bu davanın üzerinde herhalde bir gün durulacak, inceleme yapılacaktır. Ben şimdi sadece üç noktayı belirtmekle yetineceğim. Birincisi, karar bağlanıp askeri yargıya çıkarılacağı kadar biz sanıklar üç kez tahliye olunup yeniden tutuklandık. Bu olay bile kendi başına, o askeri mahkemenin davayı yürütebilmeğe nasıl bocaladığını, esasen anti-demokratik olan kanun hükümlerinin dahi nasıl zorlandığını gösterir. İkinci mahkemeden ve Yargıtay'dan aleyhimize olan kararlar bir oy farkıyla çıktı. Mahkeme heyeti bir hukukçu ikisi hukukçu olmayan üç subaydan; Yargıtay dairesi, iki hukukçu, üç hukukçu olmayan subaydan oluşuyordu ve aleyhte kararlar bu sonuçların oyu ile çıkıyordu. Son onay kararına Yargıtay'ın iki askeri yargıcı, onay metninin dört, beş katı uzunlukta bir muhalefet serhi yazmıştı.

İktidarın tutumunun yargılanmalann ne denli genel hukuk ilkelere aykırı düşüncesinin bir başka belirtisi de Hür Gençlik Dergisi sorumlusu ve yazar Nihat Sargın'ın davasıydı. DP iktidarın bizlerin, askeri yargıtayın bozması üzerine onbeş ay indirilerek kesinleştilen mahkumiyet kararından hoşnut olmamıştı. Barışseverler derneğini savunur ve gençliği barış mücadelesine çağırın yazmış olmakla suçlanıp tutuklanan Nihat Sargın'ın mahkumiyet kararını inceleyecek olan Yargıtay heyetini DP iktidarın hemen değiştirdi. Ve biz asıl "suçlular" on beş ay mahkum olurken, Nihat Sargın'ın üç yıl dokuz ay ağır hapis cezası kesinleşti.

DP iktidarının istediği olmuştu. Bizler hapsedilmiştik ve bizim tutulanlarımızla birlikte Kore konusunda DP'ye muhalefet bıçak gibi kesilmişti.

Daha sonraları 161. maddenin 4. fıkrası önce ağır ceza maddesi olmaktan çıkarılıp ceza süresi altı aya indirildi; 1960'dan sonra MBK iktidarında da bu fıkradan hüküm giymiş olanlar af kapsamına alındı; ve nihayet 4. fıkraya ceza kanundan çıkarılıp atıldı. Ama bizler mahkumiyetimizi çekmiştik. 1948 bütçesi meclisten geçirilirken Dil ve Tarih-Coğrafya fakültesindeki kadrom kaldırılarak açığa alınmışken, bu mahkumiyet üzerine üniversite öğretim üyeliğinden kesin çıkarıldım ve doğentlik ünvanım geri alındı.

Barış için mücadele biçimsel olarak durmuştu, ama özünde sürüyordu; çünkü barış için mücadele anti-emperyalist ve anti-faşist mücadelenin, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıdır. Ulusal ve toplumsal kurtuluş savaşları dünyaya barış için mücadele ile çelişmez, tersine birbirlerini tamamlar. Dünya barışının korunması için emperyalizmin yenilmesi ve geriletilmesi şarttır. Faşizmin de, Anti-emperyalist ve anti-faşist mücadele dünyada olduğu gibi ülkemizde de daha da yaygınlaşarak, derinleşerek, güçlenerek sürüyor. Bununla beraber, bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadeleleri bitününü bir kolu olarak barış için mücadeleyi de ayrıca örgütlemek ve geliştirmek zamanı gelmiştir.